ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4156 — ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 28/9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1899 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 6 Ռեճէպ 1317 — ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4156

درعادت خاطره‌سی (آره‌وك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سی
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գոյնոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » » վեցամսեայ. 70 »
» » » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրանկ
» » » » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխանակի փոխարէն կ'ընդունուի, 115 դրուշ մէկ 100-ականէ հաշուով։
Տեղական բոլոր տարի ծանուցմունքներուն կրկնագիրքի։
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

20 ՓԱՐԱ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՒՐՈՊԱ.

ԱՆԳԼԵԹԵՐԱՆՎԱԼԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նուիրագործուած սկզբունքներ կան որոնք միեւնոյն կարեւորութիւնը ունին անհատի մը, ամբողջ ընկերութեան մը ինչպէս նաեւ գիւանագիտութեան համար։ Այս սկզբունքներու կարգէն է այն հակումը զոր զգացումի ձեւին տակ կը սնուցանէ ամէն մարդ, չհանդուրժելով որ ուրիշ մը արդէն ունեցած իր վիճակէն աւելի զօրաւոր շրջանի մը մէջ մտնէ, թողլով զինքը հո՛ն, ուր որ էր։ Գոյութեան պայքարին մէջ, որ տկարին եւ զօրաւորին չափուելու ուժին վրայ հիմնուած է, միակ երեւոյթն է այս զգացումը որ անհատներն ու ընկերութիւնները իրարու դէմ կը բերէ, քաղաքական աշխարհին մէջ, ու այդ պայքարին մէջ ամէնէն յատկանշական պարագան է որով կը առաջնորդներու իւրաքանչիւրը կողմը դիմացինէն աւելի զօրաւոր դառնալու էն կարճ ճամբան կը նկատէ միջոցը չտալ՝ որպէս զի անիկա նոր ոյժեր հաւաքէ։ Միեւնոյն ատեն մերանչող իւրաքանչիւր կողմին բովանդակ ջանքը կը կայանայ չատցնելու մէջ այն բոլոր միջոցները, որոնցմով կը կարծէ իր գլխաւոր զգացումին գոհացում տուած ըլլալ, այսինքն թոյլ չտալ որ կռուակիցը առաջնորդէ աւելի ուժով դուրս ելլէ այդ պայքարէն։

Անգլեթերանվալեան պատերազմին սկսելէն ի վեր նորէն չեշտուելու վրայ է բովանդակ կեդրոնական Եւրոպայի մէջ այն մտահոգութիւնը որով սա, մանաւանդ վերջին տասնեակ տարիներուն մէջ, շրջապատած է ամէն անգլիական յառաջխաղացութիւն, անկարող ըլլալով չափելու այն հետեւանքները, որոնցմով Անգլիա կրնար իր նորագոյն յառաջխաղացութենէն վերջը աւելի ամրապնդուած երեւալ ընդհանուր դիւանագիտական թատերաբեմին վրայ։

Այսօր իրաւ է թէ Պոէրները Անգլիացիներուն դէմ յաղթողներն են, բայց այս պարագան չի թեթեւցներ կեդրոնական Եւրոպայի մտահոգութիւնը, քանի որ բուն անգլիական բանակը տակաւին ճամբան է, և յետոյ Անգլիա իր ետեւը ունի դրամական ուժը որ պատերազմի մը ատեն ամէնէն էական ուժն է։ բան մը մանաւանդ զոր Պոէրները չունին։ Եւ կեդրոնական Եւրոպայի բոլոր դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ, առանց արդէն պատահած դէպքերէն ազդուելու, կը հաշուուի թէ ամէնէն վերջ Անգլիան է որ յաղթական պիտի ելլէ հարաւային Ափրիկէի այս չփոթութիւններուն մէջէն, բնական է, ընդհանուր քաղաքական աշխարհին ներկայացնելով այն տեսակ պահանջումներ, որոնք զինքը աւելի պիտի ամրապնդեն ամբողջ Ափրիկէի մէջ։

Բայց Անգլիոյ որ և է կերպով աւելի ուժոմլալուն հանդէպ ի՞նչ պիտի ընէ բովանդակ կեդրոնական Եւրոպան։ Արդէն առջի օրէն յայտնուեցաւ որ կեդրոնական Եւրոպայի որ և է մէկ պետութեան կամ ամբողջին միլամտութիւնը անգլեթերանվալեան չփոթութիւններուն մէջ, ըլլայ բարեկամական կամ ոչ, անհնարին է։ Ուրեմն կեդրոնական Եւրոպա պիտի ջանայ որ ուրիշ ուղղութեան մը մէջ նպաստաւորելու, եթէ չի կրնար Անգլիոյ՝ հարաւային Ափրիկէի մէջ նպաստաւորութեան արգելը հանդիսանալ։

* * *

Կեդրոնական Եւրոպայի, գլխաւորաբար Ֆրանսայի, Գերմանիոյ և Ռուսիոյ դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ գտած ըլլալ կը կարծեն այն ճամբան որով իրենք ալ անգլեթերանվալեան պատերազմէն վերջը պիտի կրնան ներկայանալ Անգլիոյ՝ աւելի ուժոմլած քան թէ հին պատերազմէն առաջ։ Իրաւ է որ այս մասին պաշտօնական բաներ չկան տակաւին հրատարակուած, բայց արդէն վրէվրուկ մը է որ առեր է վերը յիշուած երկիրներուն մամուլը, միշտ չեշտող թէ նախ անգլիական և յետոյ անկիւսաքսոնական յառաջխաղացութիւններու դէմ կեդրոնական Եւրոպա պէտք է կարող ըլլայ դիմադրաւելու։ Ու այդ տեսակ դիմադրաւութիւն մը կարելի կ'ըլլայ Ֆրանսացիներուն, Ռուսերուն և Գերմանացիներուն դաշնակցութեամբը, որ իրաւ է թէ մէկ կողմէն երկեակ և երբեակ նիզակակցութիւններուն մահը պիտի ըլլայ, բայց միւս կողմէ պիտի ներկայացնէ աւելի զօրաւոր կազմակերպութիւն մը, հանդէպ անզլսաքսոն ուժին։

Ներկայ յօդուածին սահմանէն դուրս է մտնել կարդ մը մանրամասնութիւններու մէջ, ճշդելու համար այս նոր երբեակ նիզակակցութեան հնարաւորութիւնը կամ ոչ։ Անցողաբար պէտք է շեշտել միայն որ կարծուածին չափ ալ դիւրին կերպով գլուխ ելլելիք գործ մը չէ, քանի որ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ, Գերմանիոյ և Ռուսիոյ միջեւ կան չհարթուած խնդիրներ, որոնք կը դժուարացնեն այս պետութիւններէն կազմուելիք երբեակ նիզակակցութիւն մը։ Արդեօք այս երեք երկիրներու գիւանագիտական շրջանակներուն մէջ գըտնուած են միջոցներ, անհրաժեշտ պարագային իրրեւ կազմակերպուած երբեակ նիզակակցութիւն մը ներկայանալու համար։ Տարակուսական է։

Իսկ հակառակ այս բոլոր թեթեւումներուն կեդրոնական Եւրոպայի կողմէ, Անգլիա ափրիկեան աշխարհակալութեան մը հանդամանքը տուած է անգլեթերանվալեան պատերազմին, և մինչեւ հիմա երեւցած նշաններէն կարելի է հետեւցնել թէ այս անգամ Անգլիա նոյն իսկ ամէնէն մեծ դժուարութիւններու հանդէպ չպիտի ընկրկի, մէկ անգամէն իր սեղանին վրայէն մաքրելու համար հարաւային ափրիկեան խնդիրը, նոյն իսկ եթէ շատ սուղի նստի իրեն։

Զենք կրնար հիմակուընէ հաշուել թէ կեդրոնական Եւրոպա նորագոյն երբեակ նիզակակցութիւն մը կազմելէ զատ ի՞նչ անակնկալներ կրնայ պատճառել քաղաքական աշխարհին։ Սակայն իրերու բնական ընթացքէն դատելով կարելի է հետեւցնել թէ կեդրոնական Եւրոպայի գլխաւոր պետութիւններէն ոչ մին առանձնակի կամ հաւանական կերպով կ'ուզէ Անգլիոյ հետ դէմ առ դէմ գալ։ այս տեսակ հանդիպում մը ամէն պարագայի մէջ անօրինակ էջ մը պիտի ըլլար բովանդակ ընդհանուր պատմութեան մէջ։

Հիմա գլխաւորաբար Գերմանիոյ և Ռուսիոյ ձգտումն է, անգլեթերանվալեան պատերազմի պատրուակին տակ, յառաջ քշել կարդ մը բաներ, որոնք թերեւս Անգլիոյ կողմէ արգելքի հանդիպէին՝ եթէ այս վերջինը բոլորովին ազատ ըլլար։ Ընդհանրապէս կը խօսուի ներկային մէջ սա կէտին վրայ թէ Ռուսիա ուզէ թերեւս առիթէն օգուտ քաղել, զբաղած Անգլիոյ հանդէպ Ֆրանսայի Արեւելքի իր քաղաքականութիւնը առաջ քշելու համար։ բան մը՝ որ Անգլիոյ ուշադրութենէն չէ վրիպած, և բրիտանական կառավարութիւնը հակառակ իր նախապէս տուած որոշման, ետ կեցած է Հնդկաստանէն Ափրիկէ զօրք փոխադրելու ծրագրէն, ան տեղուանքը պատրաստ ըլլալու համար ու և է պատահականութեանց հանդէպ։ Իսկ ընդհանուր անգլիական նաւատորմին հրամանի մը վրայ շարժելու վիճակի մէջ դրուիլը, լուրը մը զոր Աբեւելքի ընթերցողները ժամանակին կարդացած են այս էջերուն մէջ, պատասխան մին է Անգլիոյ կողմէ այն հաւանականութեան, որով թերեւս Գերմանիա, Ռուսիա և Ֆրանսա միացած՝ ուզէին իրեն դէմ ելլել, զինքը կասեցնելու նպատակով։

Շ.

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ԳԻՐՈՆԻԿ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔԻ»

Սիմեոն Դուլամիրեանց եւ իր գրական ու գեղարուեստական ճանդիսը. — Լրագրական հին վէճեր.— Հայ վանական մը անձնասպանութիւնը.— Սնանկութիւն Բագուի մէջ։

ԲԱԿՈՒ 16 Հոկտ.

Հեռագիրը մի քանի օր առաջ բերեց մեզ, մեր մի համեստ գրական աշխատաւորի մահուան լուրը։ Երեւանում, ամսոյս 7ին, վախճանուել է Պետերբուրգում հրատարակող գեղարուեստական Արամս հանդէսի խմբագիր-հրատարակիչ Սիմէոն Դուլամիրեանցը։ Հանդուցեալը բարձր կրթութեան տէր մարդ չէր և նրա հրատարակած ամսագրի համարները (տարեկան երկու գիրք) իրենց անդոյն բովանդակութեամբ մի առանձին նշանակութիւն չունէին մեր գրականութեան մէջ, բայց դրա փոխարէն Արամսը գեղարուեստական այնպիսի մի հրատարակութիւն էր, որ իր աքանչելի պատկերներով և չքեղ տպագրութեամբ կարող էր մրցել եւրոպական առաջնակարգ այդպիսի հանդէսների հետ։ Դա գրասեղանի մի գեղեցիկ զարդ էր և գլխաւորապէս դրա համար էլ նրան մեծ մասամբ բաժանորդ էին գրվում։

Սակայն Նիւթականի կողմից Արամսն էլ նոյն դառն վիճակին էր ենթարկուած, որպէս և մեր պարբերական մամուլի շատ հանդէսները։ Նա բաժանորդ չունէր։ Հնարաւորութիւն չունենալով կովկասում այնպիսի մի տպարան գտնել, որտեղ հընարաւոր լինէր գտնել մի գեղարուեստական հրատարակութեան համար պէտք եղած բոլոր պարագաները, Դուլամիրեանց ստիպուած էր իր ձեռնարկութիւնը սկսել Պետերբուրգում։

Տարին մի մի անգամ երբեմն գալիս էր նա կովկաս բաժանորդներ գտնելու, դիմում էր բազմաթիւ անձանց, խնդրելով աջակցել իրեն Արամսի գոյութիւնը պահպանելու համար, սակայն այնուամենայնիւ հանդէսը տարածվում էր շատ սահմանափակ թւով և չէր կարող արդարացնել այն ահագին ծախքերը, որ անում էր խեղճ հրապարակագիրը իր թերթը կարելի եղածին չափ չքեղութեամբ հրատարակելու համար, կանգ չառնելով ոչ մի նեղութեան առաջ։ Պատմում են որ նա ապրում էր Պետերբուրգում շատ աղքատ և մեծ զրկանքներով։

Մի անբացատրելի սիրով և ոգեւորութեամբ էր կպած Դուլամիրեանց իր հանդէսին. շատ քիչերի գործն է այդպիսի աներեւակայելի զրկանքներով առաջ տանել սկսած գործը, օրից օր աւելի և աւելի կատարելագործելով նրան։ Այդ ոգեւորութիւնը, այդ եռանդը, այնքան յափշտակել էին հրատարակչին որ նա չէր նկատում, որ այդ չքաւոր կեանքը, նեղութիւնները, հիւսիսային անսովոր կլիման քայքայում էին նրա առողջութիւնը և արագ արագ մօտեցնում էին նրան գերեզմանին։

Դեռ եւս երիտասարդ էր նա։ չեմ կարծում 40ից աւել լինէր։ բայց հոգեկան տանջանքները ժամանակից շատ առաջ սպիտակցրել էին նրա մազերը։

Այդ աշխատաւոր մեղուի մահուամբ մեռնում է և մեր միակ, իսկապէս գեղարուեստական հանդէսը՝ որը դժուար թէ մի ուրիշը այդպիսի պայմաններում յանդգնի շարունակել։

Գուլամիրեանց մեռաւ, իր ծննդավայրում, Երեւանում, ուր եկել էր երեւի առողջանալու, և նրա մահուան լուրը լրագիրներին հաղորդողը իր մեծ եղբայրն էր՝ Սրգար Գուլամիրեանց։

—Բաւական հետաքրքիր տիպար է եւ այդ վերջինը, որի վրայ ես կանգ կ'առնեմ մի րոպէ։ Գրեթէ երեսուն տարի առաջ, — երբ տպարան, գիրք, լրագիր հազուագիւտ բաներ էին Կովկասում, եւ Թիֆլիսում նոր նոր երեւում էին ձեռնարկողներ, որոնք լուրջ կերպով սկսում էին պարապել գրանցով, — Երեւանի պէս մի յետընկած քաղաքում, Արգար Գուլամիրեանց, լինքը շատ հասարակ կրթութեան տէր մի մարդ, բերել է տալիս մի տպարան, բայց է անում թղթի և ուսումնական պիտոյքների վաճառատուն, և սկսում է գործի։ Թերթ հրատարակելու նա ոյժ չունէր ի հարկէ, և չէր էլ կարող, և ահա Դուլամիրեանցի տպարանից սկսում են երեւալ կամաց կամաց զանազան բովանդակութեամբ մեծ և փոքր գրքոյկներ, ծոցի և սեղանի օրացոյցներ, իրենց տարբերակութեամբ բաւականին հետաքրքիր յաւելուածներով, որոնց Դուլամիրեանց տուել էր «Ծաղիկ ընտանեաց» վերնագիրը։ Եւ ի՞նչ անհեթեթ բաներ ասես որ չկային այդ «Ծաղիկ ընտանեացների մէջ։

Այդ ժամանակները հրատարակւող Փորձ ամսագրի մէջ մի օր դուրս եկաւ, այդ ամսագրի բաւականին չնորհալի մատենախօս «Գրիչի» մի յօդուածը, որ ձ la Պարոնեան քննադատել էր Սրգար Գուլամիրեանցի գրականական գործունէութիւնը։ Հաղիւ այդ յօդուածը դուրս էր եկել որ Գուլամիրեանց փրփրած մի բրոշիւր հրատարակեց «Բրիչ» վերնագրով, ուր որպէս թէ ջարդուփշուր էր արել Փորձի քննադատութիւնը, բայց դա այնպիսի մի «օյինբազ» բան էր, որ հիմա էլ առանց ծիծաղի չեմ կարող յիշել նրան։

Մի քանի տարի առաջ Գուլամիրեանց դադարեցրեց այլ եւս իր օրացոյցների հրատարակութիւնը, և վերջ դրեց իր «գրականական գործունէութեան»։ չգիտեմ տպարանը գործո՞ւմ է դեռ թէ ոչ, բայց վաճառատունը հիմա էլ գոյութիւն ունի։

Արգար Գուլամիրեանցի հրատարակած մի հին, գրաբար լեզուով պատմական վէպի յառաջաբանի մէջ, տպագրուած կայ հրատարակչի մի ոտանաւորը, ուր նա ողորմում է իր անյայտացած հօրը։

Ինչպէս երեւում է, Գուլամիրեանների հայրը կորած է եղել։

—Քաղաքիս յայտնի մանուֆաքթուրային առեւտրականներից մէկը՝ Յովհաննէս Արգարեանց երեք օր առաջ, անձնասպանութեամբ վերջ տուց իր կեանքին։

Ահա թէ ինչ են պատմում նրա մասին։

Տիւմիսի առեւտրական բանկի Բագուի բաժանմունքի կառավարիչը, մի երիտասարդ է կ...եան, որ բացի իր այդ պաշտօնից ունէր և մասնաւոր բազմաթիւ ձեռնարկութիւններ Բագուում։ Դա մէկն էր այն ճարպիկներից որոնք Բագուում ոչնչով միլիոններ ձեռք բերին։ Նա հիմնել էր մահուդի գործարան, նա ձեռնարկել էր նաֆթային գործերի, ապրում էր անասելի շռայլ և վարում էր բուրժուայի յատուկ մի կեանք։ Ունենալով սկզբում միայն մի քանի հազար, նա մի օր թղթախաղում տանում է 40 հազար, և դրանով գործի սկսելով և բանկերում կամաց կամաց վարկ բանալով նա միջոց է ունենում մի միլիոնի մօտ պարտք դիզելու, պարտք, որոնց դէմ նա մեծ մասամբ իր ծանօթների և բարեկամների մուրհակներն է ներկայացրած լինում։

Այժմ նա դադարեցրել է մուրհակների վճարելը և ասում են մօտ 800.000 ռուբլի բաց ունի...։ Շատ միամիտներ, որոնք հաւատացել են նրան իրենց ստորագրութիւնը, ստորագրելով մուրհակներ նրա համար, այժմ ստիպուած կը լինեն վերջին ունեցածները տալու իրենց պատիւը ազատելու համար։

Անհ այդ կ...եանի զոհերից մէկն էլ և Արգարեան, որ ստորագրել էր առաւել են նրա համար 60 հազարի մի մուրհակ։ Անելով իր կնոջ եղբօր կ...եանի համար այդ ծառայութիւնը՝ նա, Արգարեանց, աւելի հեռուն էր գնացել և որովհետեւ մուրհակին երկու ստորագրութիւն է պէտք եղել, միւսը տված է եղել իր 15 տարեկան գործակատարին ստորագրելու, և բանկում յայտնել է որ նա Պարսկաստանի մի յայտնի վաճառական է։ Այդ կեղծիքը յայտնուել էր անձնասպանութեան օրերում, և Արգարեանին մնում էր կա՛մ բանտ գնալ կա՛մ մեռնել։ ահա ընտրեց վերջինը...։ Պատմում են որ կ...եանի սանակութիւնը ծանր հետեւանքներ կունենայ։

Տեսնենք։ ԱԲԵԼ ԱԳՊԷՆՍԵԱՆՑ

ՄԱՄՈՒՐԵԱՆԻ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

ԴԱՒԱՌՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՄԱՐԶՈՒԱՆ, 18 Հոկտ.

Քաղաքիս Անաթօլիա Գոլէճը ունի հայ ուսանողներու յատուկ Գրական Միութիւն մը, որ շուրջ 11—12 տարիներէ հետէ կը ծառայէ հայ ուսանողութեան՝ իրենց մայրենի լեզուին ու գրականութեան մէջ յառաջանալուն։ Նոյնը ունին նաև Գոլէճին յոյն ուսանողները։

Ամսոյս 16ի շաբաթ գիշերը Գրական այս Միութիւնը հաճելի նախաձեռնութիւնը ունեցաւ Գոլէճին մէջ ասելու մեծանուն գրագէտին յոբելեանը։ Գրական այս երեկոյթին հրաւիրուած էին Գոլէճին հին և նոր ուսանողութիւնը, ուսուցիչները, աղջկանց գիշերօթիկ վարժարանի հայ աշակերտուհիները, ուսուցչուհիները և Որբանոցին որբերը։

Գոլէճին ընդարձակ սրահը և բեմը գեղեցկորէն զարդարուած էին կանանչեղէններով. բեմին վրայ լայն կապոյտ երիզի վրայ խոշոր ու ճերմակ տառերով գրուած էր «Կեցցէ՛ Մամուրեան». բեմին մէկ կողմը կախուած էր ալեզարդ գրագէտին մեծադիր մէկ նոր լուսանկարը՝ դողտրիկ ծաղկեպսակով մը շրջանակուած։

Հանդէսը բացուեցաւ ուսանողներու նոր կազմած նուագախմբին նուագածութեամբը՝ առաջնորդութեամբ Գոլէճին երաժշտապետ Արշակ էֆ. Տաղլբեանի։ Հանդէսին նախագահը բրօֆ. Յակոբեան խօսեցաւ նախ՝ ամփոփ կերպով պարզելով բազմարդիւն յոբելեարին յիսնամեայ կեանքը՝ իբրեւ ուսուցիչ, իբրեւ հեղինակ և իբրեւ խմբագիր։ Յետոյ յաջորդաբար ուսանողներու և հրաւիրեալներու կողմէ գրաւոր ու բերանացի բանախօսութիւններ արտասանուեցան, վեր հանելով մեծանուն գրագէտին գրական կեանքն ու արժանիքը. բանախօսութիւնները կ'ընդմիջուէին գեղեցիկ երգերով։ Ընդհանուր և քաղցր տպաւորութիւն մը ունեցաւ մանաւանդ Գոլէճին տնօրէն Տոք. Թրէյսիի բանախօսութիւնը, որ սահուն հայերէնով, ազդու ոճով ու իրեն յատուկ պերճախօսութեամբ մը գիտէ խօսիլ՝ երբ յուզուի ու ներշնչուի այսպիսի հանդիսաւոր պարագաներու տակ։

Որպէս զի եղած գնահատումները ուարտայայտուած երախտագիտութիւնները գործնական վերածուին, բանախօսութիւններէ անմիջապէս վերջ ներկաները համեստ գումար մը հանգանակեցին՝ առաջարկութեամբ ուսուցիչ Աւետիս էֆ. Կիւլպէնկեանի. իսկ գրական Միութիւնն ալ իր կարգին մասնաւոր հեռագրով մը շնորհաւորեց Մամուրեան էֆէնտին՝ իր յիսնամեայ յոբելեանին առթիւ։ Հանդէսը փակուեցաւ orfhuprոյի գողտրիկ նուագածութեամբ մը, որ իր նորութեանը համար —ինչպէս նաեւ կատարուած յոբելեանը— ներկաներու ծափերուն ու շնորհաւորութեանցը արժանացաւ, և հանդիսականներս բաժնուեցանք սրահէն՝ գրական երեկոյթի մը մատուցած գեղեցիկ տպաւորութեանը տակ։

Կատարուած այս յոբելեանը նշանակելի նորութիւն մըն էր մեզ Արեւմտեան Հայերուս համար, և կը բանար նոր թուական մը՝ 50 տարի վերջը տօնելու գրական շրջանի մը յոբելեանը։ Սակայն կը ցուցնէ թէ դիտենք ճանչնալ ու յարգել արժանիքները՝ բայց չենք գործադրեր. ինչո՞ւ ուրեմն հաւաքական այսպիսի յարգանքներ չմատուցանենք գիտութեան, գրականութեան և ուսուցչութեան այն վաստակաւորներուն որոնք չեն պակսիր մեր մէջ։

Երբ առիթը բերէ՝ կը խոստովանինք թէ հանրութեան համար ծառայելը առաքինութիւն մըն է. իսկ նիւթապէս ուբրայպէս գանոնք քաջալերել կամ վարձատրելն ալ վեհանձնութիւն մըն է, յառաջդիմութիւն մըն է, որ առաքինութիւն մը կ'արժէ։

ՅՈՎՍԷՓ Ց. ԹՈՐԻԿԵԱՆ

ԱԼՊԻՈՆԻ ԿԵԱՆՔԷՆ(*)

«Ե Ս»

Եթէ մարմնաչէ «ես»ը, թերեւս միտքս ըլլայ։ Ինչ մը նշանաւոր անձեր այսպէս խորհեցան։ Ատենօք Ֆրանսայի մէջ խոստ մեծ փիլիսոփայ մը կար, — Տէքարթ, — որ կը հաւատար թէ ամբողջ խնդիրը լուծած էր լատիներէն նախադասութիւնով մը. Cogito ergo sum — (ես) կը մտածեմ ապա ուրեմն (ես) եմ։ (Խորհիմ ապա գամ, ըստ Գարագաշեանի)։ — Եթէ ճիշդ է ան, ահեղօրէն ստուար թիւ մը պիտի կազմեն աշխարհի վրայ այն մարդիկ որ ինքզինքնին «ես» կը կոչեն, և որ սակայն ամենաչնչին իրաւունքը անգամ չուներն գործածելու այդ տիտղոսը։ Անոնք որ կը խորհին՝ ծաղրելիօրէն դոյզն փոքրամանութիւն մը կը կազմեն, ի՞նչպէս որ աշխարհի պատմութիւնը ցոյց կու տայ։ Բայց հարկաւ, ճիշդ չէր Տէքարթի խօսքը։ Վասն զի «ես» միշտ եմ, մինչդեռ «ես» երբեմն միայն կը խորհիմ։ Ինքզինքիս չեմ կրնար հաւատացնել, օրինակի համար, թէ երեկ գիշեր քանի մը ժամ «ես» չէի։ Ես իմ խորհուրդներուս հանդէպ ուրիշ բան չեմ, այլ միայն այն՝ ինչ որ է գործարան մը իր դուրս բերած լրացուցած արտադրոյթին հանդէպ։ Եւ նոյն իսկ եթէ ընդունինք թէ «իմ» խորհելս ինքնին ապացոյց մըն է «իմ» ըլլալուս, այդ իրողութիւնը ո և է լոյս մը չի սփռեր թէ «ես» ի՞նչ եմ։ Ու ատ է որ ես գիտնալ կ'ուզեմ։ Ատկէ զատ, բացայայտ է թէ՝ միտքս մարմինէս աւելի իրաւունք մը չունի «ես» նկատուելու. «ես» միտք մը ունիմ (աւելի կամ պակաս), ճիշդ ինչպէս որ մարմին մը ունիմ։ Որ ըսել է, ասոնց երկուքն ալ ունիմ, իմն են անոնք, բայց ասոնց ոչ մէկը չեմ «ես»։

* * *

Թերեւս յիշողութիւնս ըլլայ «ես»ը։ Փորձե՛նք, նայինք այս ի՞նչպէս կը գործէ։ Այդ գաղափարը քիչ մը աւելի յուսատու կ'երեւայ։ Ենթադրենք թէ այս վայրկեանին, յանկարծ, կորսնցնեմ բոլորովին վերուշութիւնը՝ այն ամէն բաներուն որոնք մինչեւ այս րոպէս պատահած են ինծի։ Ենթադրենք թէ մոռնամ անունս, մոռնամ նոյն իսկ սա իրողութիւնը թէ այս շարթուան յօդուածիս մէկ սիւնակը գրած եմ արդէն։ Լա՛ւ, կը կարծեմ թէ մարդ մը նստած պիտի ըլլար տակաւին, հո՛ս, այս գրասեղանին առջեւ։ Հայլին նոյն հանդերձները պիտի ցոյցնէր, ճիշդ ինչպէս քիչ մը առաջ ցոյցուց։ Բայց յաւէլս կը թուի, իբր թէ՝ «ես» ոչ եւս ըլլայի, այնպէս չէ՞։ Այն անձը որ գրեց վերի բոլոր տողերը. մեռա՞ծ պիտի ըլլար՝ բոլոր նպատակներու և ձեռնարկներու համար, — ո՛չ, մեռած ըլլալէ աւելի բան մը, որովհետեւ, ինչ որ գիտենք, մահը մեր յիշողութեան թելը չի խզեր, —

«Զի մանուան այդ բանին մէջ ալ
Ի՞նչ հեռգներ չեն կրնար գալ,»—

Ինչպէս կը հարցնէ Համլէդ, և ի՞նչ են երազները, եթէ ոչ մեր յիշողութիւններու քառասային խառնակոյտը։ Այսպէս ուրեմն, եթէ յիշողութեանս վախճանը՝ իմ ալ վախճանս է, յիշողութիւն և «ես», միեւնոյն բանը չե՞նք։ Կ'երեւայ թէ վերջապէս գտանք։ Բայց կեցիր վայրկեան մը։ Կեանքիս տարիները կան, կանխագոյն տարիները՝ որոնցմէ յիշողութիւնս ժամ մը ալ չէ ըմբռնած, չէ պահած ոչ իսկ շնչին միջադէպ մը։ Եւ սակայն «ես» էի այն տարիներուն մէջ, ու մանաւանդ ճանճրալի էի, այսպէս պատմած է ինծի ծնողքս՝ մէկէ աւելի անգամներ։ Այս վերջնական կ'երեւայ ուրեմն, իմ յիշողութիւնս չեմ «ես» ինչ որ եմ։

* * *

Կը վախնամ որ, ա՛լ վերջ տալու եմ այս նիւթին—գոնէ այսօր։ Ու պէտք չէ որ ինքզինքիս նուաճուած նկատենք չը կրնալ լուծելուս համար, սեղտեմբերի այս գեղեցիկ մէկ առտուան պահուն, խնդիր մը՝ որուն հանդէպ է՛ն վիթխարի և է՛ն հոյակապ ուղղներ չուարած և շարչարուած են անթիւ դարեր, և վերջի վերջոյ անլոյծ թողած։ Եթէ չեմ գիտեր թէ «ես» ի՞նչ եմ, գոնէ մէկ երկու կարեւոր բաներ գիտեմ ինձի նկատմամբ։ Իմ ինչ ըլլալուս գիտութիւնը, թերեւս, ծածուկ պահուած է ինձմէ, աւելի կարեւորութիւն տալու համար ինծի՝ իմ աչքիս։ Մարդ գաղտնիքի մը վրայ, բնականաբար, աւելի կը խորհի՝ քան թէ լուծուած հանելուկի մը վրայ։ Լուծուած հանելուկ մը՝ հանելուկ մըն է պարզուած, լմնցած։ Ա՛յնքան քիչ պիտի խորհինք, թերեւս, մեր անձին վրայ՝ որքան շատ ծանօթանանք անոր. բնա՛ւ չխորհինք, թերեւս, եթէ բոլորը գիտնանք։ Գիտեմ թէ ես շա՛տ, շատ ազնիւ էակ մըն եմ և ա՛յնքան ընտիր՝ որ չեմ կրնար հանդուրժել փոքրիկ տառերով ներկայացուելու։ Թողո՛ւնք այդ պարագան Ֆրանսացիներուն և Գերմանացիներուն։ Անկլո-Սաքսոնները մի՛շտ «բարձրագոյն» վիճակի մը դիմելու են։ Նոյն իսկ իբրեւ ճաշակի խնդիր, տե՛ս, օ՛րքան անհամաղոր կ'երեւայ—«Լոն»։ Երբ փոսթքարտի մը վրայ երկտող մը գրեմ Պրաունին, խաչոր Պ. մը կը վայելցնեմ անոր, և «ես» չե՞մ արժեր մինչ շատ մը Պրաուններ։

* * *

Թիւր գնահատումներուն է՛ն աղիտաբերն է՝ անձին ստոր գնահատումը։ Ի՞նչ կ'ընեն այն իրե՛ր որուն անարժէք ըլլալը վճռած են։ Կը նետուն զոյն հարկաւ. և հիշա այսպէս պիտի ընէր մարդ իր անձը եթէ իրեն նկատմամբ նոյն եղրակացութեան յանգեր։ Ինչ որ հիները «հպարտութիւն անձին» կը գոչէին, չարժանիթն է ամբողջ բարոյականութեան։ Մարդ մը որքան բարի խորհուրդ տածէ իր անձին նկատմամբ, այնքան պարկեշտ վարմունք մը որդեգրելը հաւանական է։ Լորտ Ռեալլի, իր «Զինուորին գրպանի գրքոյկ»ին մէջ, կ'ըսէ սրամտօրէն թէ՝ այն մարդիկ որ իրենց կոճակները փայլուն կը պահեն, ծուռ կը դնեն իրենց գլխարկը, աչք կ'ընեն

(*) Շար. երեկի թիւեն եւ վերջ։

փողոցին մէջ աղջիկներուն՝ անոնք են որ ամենէն քաջ ընթացք մը ցոյց կու տան զինուորական գործողութեանց պահուն։ Եւ ճիշդ կը գտնեմ ես այդ ակնարկութիւնը, կոտրիլ մը փիլիսոփայութեան տեսակէտով ալ զոր սերտել կը փորձեմ այսօր։ Որովհետեւ, տե՛ս, ա՛յսպէս կը տրամադրէ՛ ան։ «Ես» մը «I»՝ որ կ'արժէ հագուիլ, շքուիլ, «Ես» մը որ կրնայ բոցավառել կուսաբեղ Նաժիտներու սիրտերը, այն տեսակ «Ես» մէն է որ չի դողացներ թշնամիներուն հասած և հրացաններու կրակուած պահուն։ Բովանդակ բարոյականի սկիզբն է լուալ ականջներուն ետեւը։

* * *

Դիւցազն մը ըլլալու համար մարդ պէտք է մեծ համարում ունենայ իր անձին վրայ, եթէ ոչ, ի՞նչու դիւցազնութիւն պիտի գործէ։ Եթէ ես չեմ կրնար փրկել մարթս վտանգի մը պահուն, կ'այ անպատճառ բան մը զոր դերադաս կը նկատեմ քան մարթս։ Եթէ ես, թուղթ խաղալու ատեն, նախատեմբար կը համարիմ կորսնցնել դրամ՝ քան թէ պիրկի մը սահեցնել թեղանիքէս ներս, որովհետեւ, կայ բան մը զոր դրամէս աւելի գերարժէք կը նկատեմ։ Եւ այդ մէկ բանը իմ պատիւս նկատմամբ ունեցած բարի համարումս է։ Եթէ կեանքս կը զոհեմ բարեկամի մը սիրոյն, ոչ որովհետեւ բարեկամս անձէս աւելի կը սիրեմ, այլ որովհետեւ կը գնահատեմ զայն կեանքս աւելի։ Եւ «ես» այնքան միայն կեանքս եմ, որքան եմ միտքս կամ մարմինս, ոչ աւելի։ Կեանքս «ես»ս սեփականութիւններէն մէկն է, և ոչ ուրիշ բան։ Այս կէտին վրայ քիչ մը աւելի յստակ գաղափար մը ստանալու համար փորձ մը ընենք։ Այն մարդիկ, որ անարդ, աղտոտ, նուաստ ու խաբեայ բաներ կ'ընեն՝ չեն անոնք որ կը սիրեն ինքզինքնին կամ չեն անոնք որ բարձր նկատում ունին իրենց վրայ։ Երբ դուն կը գնահատես ուրիշ անձ մը, չես սիրեր տեսնել զայն ո և է գարշելի արարքի մը մէջ։ Արդ, տրամաբանական հանգիտութեամբ, կը հետեւի թէ եթէ դուն կը գնահատես ինքզինքդ, չպիտի ներես ինքզինքիդ գործելու ո և է գարշելի բան մը։ Անոնք որ բարոյապէս ինկած մարդ մը վերականգնելու ահաւոր պաշտօնը ստանձնած են, լաւ գիտեն թէ առաջին և էական քայլն է վերադարձնել այդ խեղճ, խորտակուած վատոյժ հոգին մէջ «անձնայարգութեան», «անձին արժանապատուութեան» զգացումը։ —այսինքն մղել զինքը հաւատալու թէ՝ ինքը «ես»ս մը ունի զոր կ'արժէ փրկել։ Մէկ խօսքով՝ եթէ ներելի է այդպէս ըսել, սորվցնել անոր գլխագիր տառի մը (I) կիրառումը իր անձին համար։

* * *

Բարեմիտ յանկոտութիւն մը էն ընտիր հանդիսանքն է մարդուն՝ սկսելու համար կեանքի ուղեւորութիւնը։ Շատ քիչ վախ կայ որ այդպիսին կէս ճամբան մնայ կամ խորտուր։ Իրօք բաղդաւոր են անոնք որ, իրենց վերջին հանգրուանին վրայ, կը դողդղան ցնցոտիներու մէջ։ Կեանքի մը հատնիլը՝ ամբողջ հագուստին բարւոք վերջացումն է։ Բանին մէջ, մենք -գրեթէ ամէնքս ալ—կը հաւատանք թէ օր մը, խոշոր գործ մը կրնանք ընել եւ պիտի ընենք։ Երեսուներն՝ կը զգանք թէ կրնանք ընել՝ եթէ ընտրենք. քառասունին ատենները՝ այն գաղափարը կը կազմենք թէ՝ կրնայինք, իրօք, մեծ գործ մը կատարել, եթէ գեղեցիկ պատեհութիւն մը ձեռքերնիս անցներ։ Երիտասարդ պէտք է ըլլանք եթէ քառասունէն մինչեւ թաղումնիս, չյանգիտնք՝ այն եզրակացութեան թէ՝ երբեք չենք ունեցած տաղանդը ո և է մեծութեան։ Ապահովաբար, ադամարդիներուն էն օրհնածները անոնք են որ, միշտ, ինքզինքնին լաւագոյն և հանճարեղագոյն դ'երեւակայեն՝ քան ինչ որ են իրապէս։ Այն կինը որ ինքզինքը գեղեցիկ կը կարծէ, և այդ ենթադրութեան հաւնմամբ վարմունք ու շարժում կ'ունենայ և կը ցուցադրէ, շատ քիչ պէտք կ'ունենայ նախանձելու իր իրապէս գեղեցկագոյն քոյրերուն։ Երիտասարդեան գաղտնիքն է՝ ինքզինքդ քննադատելէ խոյս տալ, համոզուիլ թէ,—հոգ չէ որ այդ համոզումը ճմարիտ կամ խարուսիկ ըլլայ—իրո՛ք և իրօք, խիստ զմայելի էակ մըն ես, հիանալի՛։—Զեմ գիտեր թէ ինչո՞ւ չպատուէինք այդ «ԵՍ»ը «I» գլխագրէ աւելի նշանաւոր բառով մը։ Հակամէտ եմ խորհելու թէ չեղագիրը աւելի լաւ պիտի վայլէր։

Թարգմ. ՆՇՄԸՆ — ՀԻՄՊԸՐԹ

ԲԱՂԱԲԱԿՑԻ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Հեռագրական գործակալութիւնները երէկ իրիկուն հետեւեալ հեռագիրները հաղորդեցին.

Էսքիուդր (Բոլշէնգոյի և Բիւթէրմարիցպուրկի երկաթուղի գիծին վրայ), 6 Նոյեմբեր.— Լէտիսմիթէն եկող պատգամաւոր մը որ գիշեր ատեն կրցած է ճամբայ գտնել Պոէրներու գիծերուն մէջէն, հոս հասաւ։ Կը պատմէ թէ անցեալ հինգշաբթի և ուրբաթ Լէտիսմիթի չուրջը կատաղի ճակատամարտներ տեղի ունեցեր են։ Պոէրները իրենց բանակակետէն ետ մղուեր են, մեծ կորուստներ տալով։ Անգլիացիները դիրքեր գրաւեր են ընդարձակ տեղերու վրայ։

Լոնտոն.— Բիւթէրմարիցպուրկէն ուրբաթ օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ Էսթբուրթի հիւսիսային կողմը անգլիական կեդրոններուն հետ հեռագրական հաղորդակցութիւնները բոլորովին խզուած են։

—Լէտիսմիթէն հինգշաբթի օրուան թուականով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ անգլիական հեծելազօրքերը Լէտիսմիթի հարաւային կողմը Պոէրներուն վրայ յարձակելով, անոնց գիծը ճեղքեր ու անցեր են։ Պոէրները միշտ քաղաքը կը ռմբակոծեն՝ Ումոլուվանի (քաղաքին արեւելեան կողմը) բլուրին վրայ դրուած խոշոր թնդանօթներով։ Հէրուորթի բլուրին վրայ գտնուած Պոէրներու թնդանօթները լռութեան դատապարտուած են։

—Իրիկուան լրագիրները Բէրթաունէն ուրբաթ օրուան թուականով հեռագիր մը կը հրատարակեն թէ Անգլիացիները յաղթեր են Լէտիսմիթի մօտ կատարուած ճակատամարտի մը մէջ։ Պոէրները մեծ կորուստ ունեցեր են։ Երկու հազար Պոէրներ գերի ինկեր են Անգլիացիներուն ձեռքը։

—Հարաւային Ափրիկէի անգլիական զօրքերու ընդհանուր հրամանատար Սըր Ռըտվէրս Պուլլը հեռագրած է Անգլիոյ պատերազմական նախարարութեան թէ Լէտիսմիթի մօտ թշնամութիւնները դադրած են ուրբաթ օրէն ի վեր։ Պոէրներուն կողմէ կատարուած ռմբակոծութիւնը մեծ վնաս մը չէ պատճառած քաղաքին։ Բեսֆիրի մը միայն սպաննուեր է։ Անցեալ չորեքշաբթի և ուրբաթ Տիւսորրի (Լէտիսմիթէն քանի մը մղոն դէպի հարաւային արեւմուտք) և Գուլուանայի շուրջը (Լէտիսմիթէն քիչ մը դէպ ի արեւելք) շուրջը ընդհարումներ տեղի ունեցեր են Պոէրներուն և Անգլիացիներուն միջեւ։ Բրիտանական զօրքերը ետ մղեր են թշնամին, քանդելով անոնց թնդանօթները։ Անգլիացիներուն կորուստն է ութ մեռեալ, որոնց երկուքը սպայ, և քսան վիրաւոր։

—Ալիուալ-Նորթէն (Օռանժի սահմանագլուխին վրայ. երկաթուղիի գիծով մը միացած Գուրկէբատորքի որ Անգլիացիներուն գլխաւոր բանակատեղն է Բարեյուսոյ Գլուխին մէջ) կը հեռագրեն շաբաթ օրուան թուականով թէ Պոէրներու նոր զօրախումբ մը Կոլէրնօրտրիֆթի հասեր է։ Կը կարծուի թէ Օռանժ գետը պիտի անցնի և պիտի միանայ Պէթուլիայի այն բնակիչներուն որոնք արդէն Բարեյուսոյ Գլուխի գաղթավայրին մէջ կը գտնուին։

—Քիմպըլիէն հոկտ. 31 թուականով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ նոյն օրը հետազօտութիւն կատարող անգլիական զօրախումբ մը հանդիպեր է բլուրի մը զոր Պոէրները գրաւած էին. ասոնք տասերեք թնդանօթ արձակեր են առանց արդիւնքի։ Անգլիական զօրախումբը Քիմպըլի վերադարձեր է։

—Քիմպըլիէն ուղղուած ուրիշ հեռագրի մը նայելով, քաղաքը պաշարող Պոէրները հազար հինգ հարիւր հոգիանոց նոր օգնութիւն մը ստացեր են Մաֆիքինկէն։ Պոէրները կը քանդեն քաղաքին չուրջը գտնուած տուները։ Քիմպըլիէն եօթը մղոն հեռուն գտնուած ուժանակի մթերանոց մը օգը հանած են։ Մաֆիքինկի մօտ գրեթէ ամէն օր ճակատամարտներ տեղի կ'ունենան, որոնք մինչեւ հիմա նպաստաւոր եղած են Անգլիացիներուն։

Փիքթաուն.—Վերջին քսանը չորս ժամուն Լէտիսմիթի մէջ Անգլիացիներուն դիրքը շատ զօրացաւ, որով բացարձակապէս ապահով կը նկատուի։

Լէտիսմիթի դպրոցիկը.— Մաքենի Լոնտոնի թղթակիցը ուրբաթ օրուան թուականով կը հեռագրէ.

«Պատերազմական նախարարութիւնը այս իրիկուն ալ յայտարարեց թէ տակաւին տեղեկութիւն մը չունի Բոլշէնգոյի գրաւուելէն և Օռանժի զինուորներուն կողմէ Հուայթ զօրաւարին վրայ տարուած յաղթանակէ մը։ Նախարարութիւնը, չուբանար թէ Լէտիսմիթ հիմա ամէն կողմէ պաշարուած է։ Ինչ որ ալ ըսուի, Հուայթ զօրավարը Լէտիսմիթի մէջ մնացած է և զուրկ ո և է յարաբերութենէ աշխարհի մնացած մասին հետ, ինչպէս Քէքվիզ գնդապետը՝ Քիմպըլիի մէջ և Պատէն Բուլլ գնդապետը՝ Մաֆիքինկի մէջ։ Այս իրողութիւնը ըստ ինքեան շատ մեծ տարուրութիւն մը գործած է հանրութեան վրայ. եթէ այս իրիկուն կարելի ըլլար քննել Լոնտոնի բաղկերակը, պիտի տեսնուէր թէ մեծ քաղաքին շնչերակը քանը-չորս ժամ առաջուընէն աւելի տեղդոտ կերպով կը զարնէ։ Գէշ լուրերէն աւելի լուրերու չգոյութիւնն է որ անոր ջիղերը աւելի կը գրգռէ։ Այս վիճակին վրայ կ'աւելնայ նաև իրական մտահոգութիւն մը պաշարուած քաղաքին համար։ Այս իրիկուն ամէն ոք կը հարցնէր թէ Լէտիսմիթ դէմ դնելու վիճակի մէջ է։ Պատերազմական նախարարութեան օրկանը եղող լրագիրները անդրդուելի կերպով լաւատեսն են. «Լէտիսմիթ, կ'ըսեն այդ լրագիրները, թէեւ վերջերս կորուստներ տուաւ, սակայն 10,000 մարդուած ու փոքր զինուորներ ունի։ Թնդանօթները, Բուլլերցուլի նաւային թնդանօթներուն շնորհիւ, բաւական զօրաւոր են և կրնան պատասխանել Ժուսլէռ զօրավարին թընդանօթներուն։ Նաև առատ պաշար ունի։ Լէտիսմիթ կրնայ երկու ամիս դիմանալ, մինչդեռ տասնըհինգ օրուան դիմադրութիւն մը բաւական կը համարուի, մինչեւ որ օգնական զինուորները, որոնք այս միջոցիս Հասարակաց կ'անցնին, կարենան ցամաք ելլել Տուրպան։ Լէտիսմիթ Պոէրներուն ձեռքը պիտի չկենայ։»

«Անգլիոյ հասարակութիւնը այս ամէնը կը կարդայ, առանց բան մը ըսելու. քննադատութիւն չշներ. անդրդուելի կը մնայ իր վստահութիւնը պատերազմի ելքին և զայն վարող զինուորական իշխանութեանց ձեռնհասութեանը վրայ. սակայն տրամադիր մ'երբեւէ անցեալին չափ հաւատք չընծայելու այն կանխադուշակութիւններուն որոնցմով զինքը քնացնել կ'ուզեն։ Կը յիշէ թէ կլէնքոէն իբրեւ ամուր դիրք մը ներկայացուցած էին իրեն, բայց կլէնքոէ պարպուեցաւ։ Կը յիշէ նաեւ թէ Նալ և Հուայթ զօրավարներու միացման առաջին օրը ծանուցուած էր որ Լէտիսմիթ այլ ևս անառիկ է, բայց հիմա այդ քաղաքը մեծ վտանգի մէջ է։ Անգլիոյ ժողովուրդը թէեւ թեթեւահաւատ չէ, սակայն ուրախութիւն յայտնելու համար ալ զգայլ կը կենայ։»

Լոնտոնեան ուրբաթ օրուան թուականով կը հեռագրեն Տեյպան.

«Որովհետեւ հոս նաւային գործերը ցամաքային բանակէն աւելի կը շահագրգռեն հանրութիւնը, ուստի Անգլիացիներուն շատերը Լէտիսմիթի ձախողուածին համար ինքզինքնին կը մեղադրեն, մոռանալով այն դերին վրայ զոր նաւային թնդանօթները կը կատարեն հոկտ. 30էն ի վեր։ Նաւային թնդանօթաձիգներու ճարտարութիւնը, անոնց աքանչելի նշանառութիւնը և վերջին դրութեամբ շինուած թնդանօթներուն անվրէպ հարուածները մեծ գնահատումներու արժանի կ'ըլլան։ Հեռագրական լուրերու յենլով ընդհանուր կարծիքը սա է թէ Պոէրներուն դիմադրող հրետանիները 7-12 հարիւրորդամեայ տրամագիծով արագահարուած թնդանօթներէ կը բաղկանան եւ ամէնքն ալ զրահաւորեալ առնուած են։ Բուլլերցուլի նաւազներն են որ կը գործածեն այդ թնդանօթները։ Ցայսմիկ է թէ այդ զրահաւորը նետրպա կը գտանայ տանելու չինական ջուրերու անգլիական նաւարաժինէն արձակուած զինուորները, և վերջին անգամ հրաման ստացած էր Բարեյուսոյ Գլուխը երթալ, ուր կրցած է քանի մը հարիւր զինուոր ցամաք հանել։ Լէտիսմիթ գտնուած 12 հարիւրորդամեայ տրամագիծով թնդանօթներուն ուրաքանչիւրը երեսուն քիլոնոց ռումբ մը կ'արձակէ որուն արագութիւնն է մէկ վայրկեանի մէջ 665 մեթր։ Անգլիոյ նաւային չրջանակներուն մէջ ընդհանուր փափաք մը կայ որ կառավարութիւնը նաւային զինուորներէ քանի մը վաշտեր կազմէ հարաւային Ափրիկէի համար։ Այս փափաքին համակիր է նաև հանրային կարծիքը, սակայն ծովային նախարարութիւնը տրամադիր չերեւար անոր իրականացմանը։»

Լեսիսմիթի առջեւ.— Սենթրալ Նիուզ չորեքշաբթի օրուան թուականով հետեւեալ հեռագիրը հրատարակած է։

«Այս օր շատ հանդարտ անցաւ։ Երկու կողմէն ալ հրաձգութիւն չարձակուեցաւ։ Երկաթուղիի գիծը վնասուած չէ և կառավարմները կ'երթեւեռկեն։ Այսօր Պոէրներու վրայ խումբ մը փորձեց երկաթուղիի գիծին մօտենալ մինչեւ Ֆուֆա, բայց անգլիական զինուորներ ետ մղեցին զանոնք։ Հաւանական կը նկատուի սակայն որ Պոէրները դէպ ի հարաւ կը քաշեն, Լէտիսմիթը պաշարելու նպատակով։ Այսօր կէս օրէն ետքը, Պոէրները տեսնուեցան այն բլուրին վրայ զոր Անգլիացիները ռմբակոծած էին երկուշաբթի օրը։ Կ'երեւայ թէ Պոէրները նորէն խոշոր թնդանօթներ հանած են հոն, Պոէրները մեծ թռչով գրաւած են Լոմպարտս Բիրը որ կը գտնուի գետակէն ջուր առնուած տեղը, և ուր կան նաեւ քաղաքին ջրհորերը։»

—Լէտիսմիթէն անցեալ հինգշաբթի թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ.— «Առտուան ժամ 6էն ի վեր, երկու կողմէն թնդանօթ կ'արձակուի։ Մինչեւ հիմա Պոէրներուն ռումբերը մեծ վնաս մը չեն պատճառեր Անգլիացիներուն։ Քիլինգոյի կողմէն երկու անգամ թնդանօթի ձայներ լսուած են։»

—Լոնտոնի լրագիրները հինգշաբթի օրուան թուականով հետեւեալ հեռագիրը հրատարակած են Լէտիսմիթէն.

«Գիշերը, Պոէրները մօտեցան անգլիական դիրքերուն և նոր տեղեր ընտրեցին իրենց թնդանօթներուն համար։ Անգլիական նաւային խոշոր թնդանօթները նը-պատասխաներ մը մէջ դրուեցան, քաղաքին մօտ, այն բլուրներուն վրայ որոնք Պոէրներու մարտկոցներուն կը տիրեն։ Առտուան ժամ 6էն Հուայթ զօրավարը հրաման տուաւ ռմբակոծելու թշնամին և նաւազները սկսան կրակ ընել։ Պոէրները ուժգնութեամբ պատասխանեցին։ Լաւ նշան կ'առնէին։ Քանի մը Անգլիացիներ վիրաւորուեցան։ Երեք ժամէ ի վեր թնդանօթի ահռելի ճակատամարտ մը կը կատարուի։ Մինչեւ հիմա Անգլիացիներուն կողմէ նաւային թնդանօթները միայն կրակ կ'ընեն։»

Բոլշէգտերկի կամուրջը վնասուած չէ։ Չորեքշաբթի օրը իմացուած պայթումը թնդանօթի հարուած մը ըլլալ կ'ենթադրուի։

Սաուրիմբրրնի մէջ ֆրանսական հիւպատոսը ու զինուորական կցորդը շաբաթ օրը ներկայ գտնուեր են հարաւային Ափրիկէ ուղեւորող զինուորներու Ֆիլտոնաեան-Ֆիսլ չոգենաւը նստելուն որ մէնէն մեծ փոխադրանաւն է։

Ցուգիչ հեռագիրներ.— Պէրլինէն շաբաթ օրուան թուականով կը հեռագրեն Թայմսի.

«Այս իրիկուն քանի մը լրագիրներ «Անգլիացիներուն ջախջախիչ պարտութիւնը» և «Լէտիսմիթի անձնատուութիւնը» խոշոր խորագիրներով սա երկու հեռագիրները հրատարակեցին։

ԱՄՍԹԷՐՏԱՄ, 3 Նոյմ.

«Բարեյուսոյ Գլուխի բնիկ սպիտակամորթներու չրջանակներէն առնուած լուրերու նայելով, Լէտիսմիթ անձնատուր եղեր է։ Հուայթ զօրավարին վերքը շատ ծանր է։ Ինը հազար Անգլիացիներ, մեծ մասը վիրաւոր, գերի ինկեր են Պոէրներուն ձեռքը։ Այս զրոյցին ստուգութիւնը տակաւին կարելի չեղաւ հաստատել։»

ՏՈՒՐՊԱՆ, 3 Նոյեմ.

«Հուայթ զօրավարը Նոյեմ. 1ին փորձեց պաշարման գիծը խզել, բայց ջախջախիչ պարտութիւն մը կրեց։ Գլխաւոր սպաներու մեծ մասը սպաննուեցաւ կամ վիրաւորուեցաւ։ Ռմբակոծութիւնը կը շարունակէ։ Ժուսլէռ զօրավարը հրաւիրեց Հուայթ զօրավարը անձնատուր ըլլալ, բայց անգլիացի հրամանատարը մերժեց։ Պոէրները կը շարունակեն յաջողանալ դէպ ի հարաւ։ Թուլենգօ, որ Բիւթէրմարիցպուրգի տանող երկաթուղիի գիծին հարաւային կողմը կը գտնուի, քսան մղոն հեռաւորութեամբ, վերջնապէս գրաւուեցաւ Օռանժի զինուորներուն կողմէ և կատարեալ ամրոցի մը վերածուեցաւ։»

Թրանսվալի դեսպանատունը, Պուրսելի մէջ, կը յայտարարէ թէ այդ լուրերու մասին տեղեկութիւն մը ստացած չէ։ Ամերիկեան թերթ մը ըսած ըլլալով որ այդ լուրը տուողն է Թրանսվալի ներկայացուցիչ տոքդ. Լէյտս, դեսպանատունը կը յայտարարէ թէ տոքդ. Լէյտս այս միջոցիս Պուրսէլէն բացակայ կը գտնուի, բայց ո՛ւր ըլլալը չըսեր։ Դեսպանատունը կը յարէ թէ տոքդ. Լէյտս Պէրլին չէ և հետեւաբար Լէտիսմիթի գրաւման լուրը ինք չկրնար հաղորդած ըլլալ գերման լրագիրներուն։

Տոքդ. Ճէյմսն որ երկուշաբթի իրիկուն Լէտիսմիթ հասած էր, տակաւին հոն կը գտնուի։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍՐԸ ԲՈՅՏԱՄԻ ՄԷՋ.— Նորս Տոյչ Ալկեմայնի Զայթունկն, կ'ըսէ Պէրլինէն առջի օրուան թուականով հեռագիր մը, ջերմագին կերպով բարի գալուստ կը մաղթէ Ռուսիոյ կայսեր ու կայսրուհիին որոնք Բոցամամի կը սպասուին։ Գերման թերթը այդ այցելութիւնը նոր գրաւական մը կը համարի երկու տէրութեանց արքունիքներուն բարեկամական յարաբերութեանց, և յոյս կը յայտնէ թէ այդ տեսակցութիւնը բարեբաստիկ հետեւանքներ պիտի ունենայ աշխարհի խաղաղութեան բարիքին համար։

—Զարը ու Զարուհին՝ իրենց երեք աղջիկներով՝ երեքշաբթի օրը Տարմշթատէն ճամբայ ելան դէպ ի Բոցամամ։

ՀԵՐՈՒՄ ՄԸ.—Մորնինկ Բոսթ ծանուցած էր թէ Ռուսիա, Ֆրանսա և Սպանիա որոշեր են միջամտել Անգլիոյ և Թրանսվալի պատերազմին։ Այդ երեք տէրութիւնները որոշեր են նաեւ հաւաքական ծանուցագիր մը ղրկելով Անգլիոյ և Թրանսվալի, իրաւարարութիւն մը առաջարկել, պայմանաւ որ Գերմանիա ալ աջակցի։ սակայն Գերմանիա մերժեր է։ Վերի գործակալութիւնը այս լուրը արտատպելով կը յայտարարէ թէ Պէրլինի ձեռնհաս չրջանակներուն մէջ ո և է տեղեկութիւն չունին՝ երեք տէրութեանց հաւաքական միջամտութեան նկատմամբ՝ Անգլիոյ և Թրանսվալի պատերազմին համար։ Նոյն գործակալութիւնը բացարձակապէս կը յայտարարէ թէ այդ տեսակ մտադրութիւն մը և ոչ մէկ կողմէն հաղորդուած է գերման կառավարութեան, հետեւաբար այս վերջինը առիթ ունեցած չէ այդ կարգի առաջարկութիւններ մերժելու։

ԱԹԻՍՐԻՆ.—Վիեննայ Ապրնսբրոսք լրագիրը կը հրատարակէ Աւստրիոյ գանձուն հաստիքներուն վիճակագրութիւնը 1899ի առաջին երեք եռամսեաներուն համար։ Այդ վիճակագրութեան ցոյց տուած հասոյթի ընդհանուր գումարն է 304,584,359 ֆիորին, 1898ի նոյն ժամանակամիջոցէն 14,000,178 ֆիորին աւելի։ Աւստրիոյ և Հունգարիոյ մաքսերուն ընդհանուր հասոյթն է 48,175,283 ֆիորին, նախորդ տարեշրջանի նոյն ժամանակամիջոցէն 12,133,745 ֆիորին պակաս։ Ասոր պատճառն է ցորենի ներածման պակասը, որովհետեւ 1898ին, սովորականէն շատ աւելի եղած էր։

—Աւստրիոյ երեսփ. ժողովին երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ Սահմանադրութեան 14րդ յօդուածը վերաքննելու առաջարկին վրայ երբ վիճաբանութիւն կը կատարուէր, նախարարապետ Քլարի կոմսը այդ յօդուածը չնչելու խորհուրդին դէմ խօսեցաւ։ Ցարեց նաեւ թէ կարմատ յանձնաժողովին պիտի հաղորդէ կառավարութեան կարծիքը՝ նոյն յօդուածին վերաքննութեան մասին և թէ կառավարութիւնը բնաւ պիտի չլքանէ Սահմանադրութեան գծած օրինաւոր ճամբան։

ՌՈՒՍԵՐԸ ԱՅՂԱՆԻՍՏԱՆԻ ՄԷՋ.— Բոլորովին կը հերքուի այն լուրը թէ ռուս զինուորները գրաւած ըլլան Հէրաթը, Ափղանիստանի մէջ։

ԲԱՐԻԶԻ Գերագոյն Ատեանը հինգ հարիւր վկաներու կոչնագիր ղրկած է։

ԼՈՆՏՈՆԻ ֆրանսական դեսպան Պ. Քանպոն, ընտանեկան սուգի պատճառաւ, մեկնեցաւ Լոնտոնէն։

ԱՋԴ.— Գերմաներէնի և անգլիերէնի հմուտ անձ մը տրամադրելի ժամեր ունի դասեր տալու դպրոցներու մէջ և մասնաւորներու։ Դիւրուստոյց եղանակ։ Դիմել Արեւելքի խմբագրատունը։

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԱՏԵԱՆԸ

ԴԱՒԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏ.

ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐ

Այսօր, 9 Նոյեմբեր, Բարիզի մէջ Մերակոյսը կը դումարուի իր Գերագոյն Ատեան՝ դատելու համար Պ. Տէրուլէտն ու իր համախոհները՝ որոնք, ինչպէս յայտնի է, ձերբակալուած են դաւադրութեան յանցանքով։ Ժամանակին պիտի հաղորդենք Արեւելքի ընթերցողներուն՝ Գերագոյն Ատեանին առջև տեղի ունենալիք դատավարութիւնները։ Սպասելով այդ ատենին, մեր ընթերցողներուն կը ներկայացնենք ընդհանուր դատախազ Պ. Պիռնարի ամբաստանագիրը՝ ամբողջ քառասուն էջ գրաւող տեսքակ մը՝ զոր կ'ամփոփենք համառօտապէս։

* * *

Երկար ատենէ ի վեր, կ'ըսէ ընդհանուր դատախազը, հանրապետական Սահմանադրութեան հակառակ դուսպիրութիւնները կազմակերպուած են մարտնչելու համար անոր դէմ, և ասիկա ո՛չ թէ այն միջոցներով՝ զորս նոյն ինքն Սահմանադրութիւնը դրած է ժողովուրդի ներկայացուցիչներուն տրամադրութեանը տակ, հապա բռնութեամբ և ուրիշ տպորինաւոր միջոցներով։

Ասելով ամբաստանեալներուն վերագրուած յանցանքներուն վրայ, ընդհանուր դատախազը կ'ըսէ թէ կատարուած քննութիւնները բոլորովին կը հաստատեն որ ամբաստանեալներէն իւրաքանչիւրը կատարած են բոլոր այն գործերը՝ որոնք իրենց կը վերագրուին, և որոնք կը ձգտին կառավարութեան ձեւը փոխելու։

Ընդհանուր դատախազը, ամբաստանեալներու նկատմամբ այս շատ բացորոշ յայտարարութիւնը ընելէ ետքը, կը սկսի բացատրել դաւադրութեան նշանակութիւնը։

Կ'ըսէ թէ երկու տեսակ դաւադրութիւն կայ։ Նախ դաւադրութիւն մը որ կը ծրագրուի առանցն երկու անձերու միջև, և յետոյ դաւադրութիւն մը՝ որուն ծրագրուելէն ետքը նիւթական արարքներ կ'ըլլան զայն իրագործելու համար։ Պ. Տէռուլէտ և իր համախոհները յանցաւոր նկատուած են այս երկրորդ կերպին համար, այսինքն բացի լրագրական հրատարակութիւններէ և բանախօսութիւններէ — որոնք ինքնին «ոգիր» չեն համարուիր, — գործած են կարգ մը արարքներ, որոնք իրենց նիւթական հանդամանքով իբր «ոգիր» կը նկատուին օրէնքին տրամադրութեանց համաձայն։ Այդ արարքներն են խումբեր կազմակերպել, ժողովուրդն ու զինուորները անկարգապահութեան մղել, զէնք հաւաքել, և այն։

Այս բացատրութիւններէն ետքը, Պ. Պէռնար պատմականը կ'ընէ ամբաստանեալներուն վերագրուած իրողութեանց։ «Արքայական, հակասնմական և ազգայնական,—կ'ըսէ, — որոշած են գործել տապալելու համար Հանրապետութեան կառավարութիւնը, հոգ չէ թէ բոլոր դաշնակցութիւնները մէկեանց և կամ այդ երեք դաշնակցութեանց անդամները առանձնաբար։ Յետոյ յայտարար կը թուէ ամբաստանեալներուն վերագրուած արարքները. կը բացատրէ թէ ինչպէ՛ս անոնք իրարու հետ կապակցութիւն ունեցեր են և թէ զիրար կը շարունակեն, ու բովանդակ պատասխանատուութիւնը կը ծանրացնէ ամբաստանեալներուն վրայ։

Անկէ ետքը կը թուէ բոլոր այն ապացոյցները՝ որոնք ամբաստանեալներուն դէմ կը հանուին։ Այդ ապացոյցներէն մէկ մասը ձեռք բերուած են Գերագոյն Ատեանին գումարուելէն առաջ և կան ուրիշներ զորս Գերագոյն Ատեանին Քննիչ Յանձնաժողովը ձեռք բերած է։ Այս առթիւ, իբր կարեւոր ապացոյց մէջ կը բերէ Օթէյլի ձիարշաւին մէջ կատարուած ծանօթ յարձակումը՝ որ այնչափ ցաւ պատճառեց Հանրապետութեան Նախագահ Պ. Լուբէն սիրողներուն և որուն հերոսն էր արքայական ազնուական երիտասարդ մը, պատուոր Բրիսթիանի՝ որ բանտը կը մնայ տակաւին, իր քանի մը համախոհներուն հետ՝ որոնք կարեւոր մաս մը ունեցեր էին նոյն օրը կատարուած ցոյցերու պահուն։

Պ. Պէռնար, հիմնուելով բոլոր այս պարագաներուն վրայ, կը հետեւցնէ թէ իրօք գոյութիւն ունի դաւադրութիւն մը և թէ նիւթական արարքներ գործուած են զայն յաջողցնելու համար։

Ու կը վերջացնէ իր ամբաստանագիրը, ըսելով թէ 17 ամբաստանեալներն ալ,— որոնցմէ երեքը բացակայ,—անձնապէս պատասխանատու են այդ արարքներուն և թէ պէտք է որ խստիւ դատուին Գերագոյն Ատեանին կողմէ։

ՀԵՌԻՆ ՀՈՒՐՆԵՐ

ՊՈՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Մրրիմիրանի ատենատան տրուեցաւ բժշկական վարժարանին մանկաբարձութեան ուսուցչի և արտաքին խնամքանութեան ուսուցչի օգնական Մուսթաֆա Միւնիրի պէյի։ Սալիխի ատենատան Ղալաթիոյ օտար ապրանքներու մաքսատան թարգմանութեանց սենեակին քարտուղարներէն Սրթին էֆ.ի։

—Էրզրումի նահանգին կեդրոնական նախկին անուանուեցաւ Թէքիրտաղի նախկին նահիպ Խայրէտտին էֆ։ Շաւլին Գարահիսարի նախկին անուանուեցաւ Պանտըրմայի նախկին նահիպ Սալի Բրիֆաթ էֆ։ Մալաթիոյ գաւառին նախկին անուանուեցաւ Պիլա գաւառակին նախորդ նախկին Մուսթաֆա Ցէյդի էֆ։ Տարսիզոնի նահանգին Պաֆրա գաւառակին նախկին անուանուեցաւ Հաֆիզի նախորդ նախկին Մէհմէտ Էմին էֆ։ Խարբերդի նահանգին Արաբկիր գաւառակին նախկին անուանուեցաւ Սթենէի նախորդ նախկին Ալի Բիղա էֆ։ Նոյն նահանգին Օմարգ գաւառակին նախկին անուանուեցաւ Բէրթիք գիւղախումբին նախորդ նախկին Շէվգը էֆ։ Սիյրդնի նահանգին Սէրայքէյ գաւառակին նախկին անուանուեցաւ Կէօրտուրի նախորդ նախկին Ահմէտ էֆ։

—Առաջին կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Պետական Խորհուրդին անդամ Պէհչէդ փաշայի։ Առաջին կարգի Մէճիտիէ՝ Սպարապետի Դրան առողջապահական հիւղին դեղագործներու քննիչ Ֆաիք փաշայի։ Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ առողջապահական Խորհուրդին անդամ Սայիտ պէյի։ Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Բ. զօրաբանակին (Լտիրնէ) հեծելազօրքերու Դ. կիսաբաժնին հրամանատար Մուսթաֆա Շաքիր փաշայի։ Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ մաքսային Խորհուրդին անդամ Հաճի Շէվգը պէյի։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Օուհաց Պատրիարքարանին քարտուղար Հիլմոյ էֆ.ի և արտաքին գործոց Նախարարութեան վիճակագրութեանց դիւանին տեսուչի օգնական Բէշատ պէյի։

—Երրորդ կարգի Շէֆգաթ՝ բժշկական վարժարանին դասախօսներէն Վէֆիզը Ֆաիքա հանրի և Եաֆայի ռուսական հիւսպատոսի կնոջ՝ տիկին Սթրէպուլայէվի։

—Աղատարարի շքադրամ՝ ռուսական դեսպանատան Քոլիֆս ու Թէրեց պահանջներուն հրամանատարներուն եւ սպաներէն ոմանց։

ԼԷՃԼԷԻ ԲԱՂԱՒԻՊ.— Պաշտօնական Ջեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ Պոլսոյ Դատաւորին որոշմագրին համաձայն, որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, այս գիշեր պիտի կատարուի Լէյլէի Բաղաթիլի տօնը։ Մզկիթներու մինարէները կանթեղներով պիտի լուսազարդուին։

—Լէյլէի Բաղաթիլին առթիւ քաղաքապետութիւնը սիմիտներ պատրաստել տուած է որոնք այսօր կայս. պալատ կը ղրկուին։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ. — Մեծ-Եպարքոսը և նախարարները,

ԲԱԹԱԹԷՍԻ ԲԵՐԲԸ. — Երկրագործական նախարարութեան որոշմամբ, որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, բոլոր նահանգներուն մէջ հաստատուած բաթաթէսի բերքը տասը տարի դերծ պիտի մնայ տասանորդի տուրքէ։

ԱՅՏԸՐՆԻ նահանգին Նիֆ ու Գարապրուն գիւղախումբերը, իրենց դիրքին կարեւորութեանը պատճառով, երրորդ կարգի մէյմէկ գաւառակի վերածուած են։

ԱՀԷԱՊԱՏ գաւառակը որ Պիղա գաւառակին պիտի միացուէր, նորէն Կէլիպոլը գաւառին իրաւասութեանը տակ պիտի մնայ։

ԹՐԱՄՈՒԷԻ ԳԻԾ. — Կ. Պոլսոյ նախնական դատարանին Հուզուգի երկրորդ ճիւղին նախագահ Մէհմէտ Արիֆ պէյ, աղբասագիր մը մատուցանելով Մեծ. Եպարքոսին, մենաշնորհ խնդրած է Թրամուէյի գիծ մը շինելու համար Սկիւտարէն մինչեւ Գալաթիլ՝ պարտաւորիչ. իսկ մէկ կողմէն մինչեւ Գատըգիւղ և միւս կողմէն մինչեւ Ալէմ Տաղի ըստ կամս։

ԲԷՕԹԱՀԷԼԻ ժողովուրդին 25,000 օլա ցորեն փոխ պիտի տրուի, վասն զի երաշտութենէն հիասուած են։ Ժողովուրդը յառաջիկայ տարի ցորենի փոխանակութիւնով պիտի հատուցանէ այդ պարտքը։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ և Թղթատարական վերատեսչութիւնը Բ. Դուռունէն հրահանգ խնդրեց նորոգել Գասպալայի ու Այտընի երկաթուղիի Ընկերութիւններուն հեռագրական պայմանագրութիւնները։

ՕՃԱՌ. — Զեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ այս միջոցիս Միտիլլինէն հողով խառն չատ մը օճառներ բերուած են, Բ. Դուռունէն հրահանգ խնդրեց զանոնք բժշկական քննութեան ենթարկելու համար։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ դեսպանը առջի օրը արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի ապարանքը երթալով տեսակցեցաւ Ն. Վսեմութեան հետ։

ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. — Բոռ-Սայիտէն Սուլթնա հասած անգլիական չոգենաւի մը մէջ կասկածելի հիւանդութեան դէպք մը պատահած ըլլալով, Կալացէն փութով բժիշկ մը ղրկուեր է Սուլթնա։

ՆԵՂՈՍԻ ՋՈՒՐԵՐԸ այս տարի սովորականէն չափ բարձրացած չըլլալով, 220,000 ֆէդտան պտեր պիտի չմշակուին։ Ստորին Եգիպտոսի մէջ բամպակի բերքը թէեւ յառաջիկայ տարի պիտի չվնասուի, սակայն Վերին Եգիպտոսի մէջ շատ պակաս պիտի ըլլայ, բայց բամպակի մեծ մասը կը մշակուի ստորին Եգիպտոսի մէջ, որով բերքի նուազութիւնը այնչափ կարեւոր չի նկատուիր։

ԵՐՈՒՍԱԼԷՄԻ Ցունաց Պատրիարքութեան Կ. Պոլսոյ փոխանորդի պաշտօնը Տ. Նիկոդիմոսի յանձնուած ըլլալով, նախկինը Տ. Աբոսթոլոթոս, առջի օրը վերջնապէս մեկնեցաւ մայրաքաղաքէն։

ՁԻՒՆ.—Հոկտ. 11ի գիշերը Պայսուրտի քաղաքին մէջ առատ ձիւն տեղացած ըլլալով, Զահլտ Թաղին մէջ տուն մը փլեր է։ Մէկը գտնուողները՝ կէզան անուն կին մը, աղջիկը Կիլ ու Ցէհիմէ և տղան հինգ տարեկանմահմուտ, փլատակներուն տակ մնալով մեռեր են։

—Էրզրումի մէջ ալ անցեալ շաբթու ամիս մը յետոյ գալիքին չափ առատ ձիւն տեղացեր է և գիշերները չորս կողմը կը սառի։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ.—Դասթէմունիի Գոչ Հիսար գաւառակին մէջ կ'ապրի եղեր Մէհմէտ պէյ անուն մարդ մը հարիւր երեսունը չորս տարեկան. թէ՝ աչքերը և թէ՝ ականջները իրենց ոյժը բնաւ կորսնցուցած չեն։ Զաւակներուն և թոռներուն թիւն է 41։

ԱՏԱԲԱԶԱՐԻ կայարանէն մինչեւ քաղաք չինուած երկաթուղիի գիծին առժամեայ ընդունելութիւնը կատարուած ըլլալով, շահագործումը անցեալ չորեքշաբթի սկսեր է։

ՄԱՀՈՒ ՊԱՏԻԺ.—Սիվրիհիսարի Սըղանըզ գիւղէն Թոսուն անուն մարդ մը անցեալ յունիսին իր հօրեղբօրը վեց տարեկան աղջիկը՝ Ֆաթիմէ, գիւղին դերեզմանատունը տանելով հոն պատիւը բռնաբարած և յետոյ ոչխարի պէս մորթած էր զայն։ Ոճրագործը անցեալ հինգշաբթի դատուելով մահուան դատապարտուեր է։

ՔԱՐԱՓՆԵՐՈՒ տնօրէն Պ. Կռանէ Եբէկ տեսակցութիւն մը ունեցաւ մաքսային վերատեսուչ Նազիֆ փաշայի հետ։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ ընդհանուր տնօրէն Սըբ Համիլթըն Լանկ երէկ տեսակցեցաւ ելմտական նախարարին հետ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԻ.—Երեքշաբթի օրը ժամ 10ին Պրուսայի մէջ հիւսիսէն հարաւ երկրաշարժի սաստիկ ցնցում մը զգացուեր է։ Գարասիի մէջ ալ նոյն գիշերը երեք անգամ ցնցումներ զգացուեր են, սակայն վտանգաւոր հետեւանք մը չեն ունեցած։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. — Անցեալները Թէրէ Պաչիի կողմը Ալսիպատ Թէլոլոյոս անուն մարդ մը ձերբակալուած էր, իբր հեղինակ կեղծ չէքերու, Վիէննայի Լանտէրպանքին վրայ քաշուած։ Գուքրէչի լրագիր մը այս մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ.

«Անցեալները ծանուցինք թէ կարգ մը Հելլէններ ձերբակալուած են որոնք Կալացի բարձր դասուն ընտանիքներուն մէջ մտնել յաջողած էին, ինքզինքնուն ազնուականի հովեր տալով։ Հելլէններուն բնակարանները խուզարկուելով գտնուեր են կեղծ չէքեր և կարգ մը խաբեբայութիւններ ապացուցանող գրութիւններ։ Այդ չէքերուն դրամը ստացողները զանազան անուններով կը ներկայանային։ Գրաճները կը գանձուէին Բարիզէն, Լոնտոնէն, Անվէրսէն և եւրոպական ուրիշ քաղաքներէ։ Կալացի մէջ հոկտ. 11ին ոստիկանները կը կասկածին երեք Հելլէններէ և Մոտէն կը հսկեն անոնց վրայ, վասն զի տեղեկութիւն առած էին թէ ազնուականի ձեւով խաբեբաներ Կալաց հասեր են։ Նաեւ թէ անոնցմէ Ալսիպիատ անուն Հելլէն մը չատ մը կեղծ չէքեր պատրաստած էր Իպրահիմ Ժէչէք պանքային ի վնաս։ Ռումանոյ ազգային պանքային Կալացի ճիւղին տնօրէնը հոկտ. 13ին նամակ մը ստացած էր որով կը ծանուցուէր անոր զգոյշ կեցնալ, վասն զի այդ օրերը պատասխանոր բաներ պիտի պատահէին։ Տնօրէնը անմիջապէս իմաց տուաւ ոստիկանութեան որ ենթադրեց թէ այդ նամակին հեղինակները այն երեք հելլէնները ըլլալու են որոնց վրայ հսկողութիւն կը կատարէ։ Ոստիկանները նոյն օրը ձերբակալեցին այդ երեք մարդերէն մէկը որ ըստ թէ անունը Արիսթիտի Բանտիթիլիս է, բայց Սոփիլ Բանտիթիլիս անունով ալ ծանօթ էր։ Բնակարանը խուզարկուելով չատ մը թուղթերու հետ երկու նամակներ ալ գտնուեցան։ Ատոնց մէկուն հասցէն էր Ժան Կրավարիա և միւսինը՝ Բոնթանթէն Բարալիս, երկուքն ալ Կ. Պոլիս բնակող։ Կալացի ոստիկանութեան ծանօթ էին այդ երկու անունները. ատոնք չատ մը խարդախութիւններ ըրած և քանի անգամներ ալ բանտարկուած էին։ Հոկտ. 14ին կասկածելի երեք անձերու երկրորդն ալ ձերբակալուեցաւ. ըստ թէ անունը Միխայիլ Քալալիս է։ Այդ անձը բանտ առաջնորդուելու միջոցին չատ մը թուղթեր պատրտեց, սակայն դարձեալ վրայէն գտնուեցան յունարէն գրուած թուղթեր որոնց մէկուն մէջ ըսուած էր թէ Ժէչէք պանքային անունով կեղծ չէքեր պատրաստած են և թէ գանոնք փնտրող է Ալսիպիատ Թէլոլոյոս։ Այս մարդն էր որ ինքզինքին Բոնթանթէն Ակաթ և ուրիշ անուններ կու տար։»

ՆԱԻԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾ. — Անցեալները Իսնէպոլուի մօտերը փոքր առագաստանաւ մը փոթորիկի բռնուելով ընկղմեցաւ։ Սերկեւիլ ու խնձոր բեռցած էր և մէջը ուղեւորներ ալ կային։ Նաւապետը եռագրեալ, տղան Մէհմէտ, և Գատրի, Ալի ու Տէլի Մէհմէտ անուն ուրիշ անձեր խղդուեցան։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ կողմը երէկ Լեոն անուն 10 տարեկան տղայ մը թրամուէյի կառքի մը տակ մնալով վիրաւորուեցաւ։ Լեւոն անմիջապէս մեր Հիւանդանոցը տարուեցաւ։

ԶԱՒԱԹԻՈՅ մէջ, առջի գիշերը, Խայրի անուն մարդ մը մի հեծած երը Օսմ. Պանքային առջեւէն կ'անցնէր, ձիին ոտքը սահելով ինկաւ։ Խայրի գլուխէն ծանրապէս վիրաւորուելով անմիջապէս հիւանդանոց տարուեցաւ։

—Երեքշաբթի գիշեր ժամ 5ին Բարմաքսըզ Իպրահիմ անուն մարդ մը Զալթիոյ Լէպլէպիճի փողոցէն անցած պահուն, Կիրիտլի Թահսին անունով մարդ մը զայն դաշոյնով վիրաւորեց աջ կողմէն։ Պննութիւն կատարուելով հաստատուեցաւ թէ Բարմաքսըզ Իպրահիմ, նոյն օրը հանրատունի մը մէջ Մարիա անուն ռումանցի աղջկան մը հետ արբենալէ ետքը, ուրիշ երկու կիներու հետ գացած էր ռուսական քաղէնոն։ Ոճիրը գործուած է այդ քաղէնոյէն վերադառնալու ատեն։

ԵԷՆԻԳԻԱԲՈՒԻ մէջ առջի օրը Անարքօ, Տիվիթիլ, Եանի, Անանթաս ու Նիքոլի անուն անձեր դինետան մը մէջ արբենալէ ետքը ճամբան կռուի բռնուեցան և ամէնքն ալ Անտրիքոյի վրան յարձակելով ուր տեղն զայն վիրաւորեցին, չմոռնալով նաեւ գողնալ անոր գրպանը գտնուած եօթը մէճիտիէն. Անարիքօ, վէրքին ծանրութեանը պատճառով հիւանդանոց տարուեցաւ։ Միւսները ամէնքն ալ ձերբակալուեցան։

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՀՄԷՏԻ մկրտիչին առաջին իմամին որդին ճէմալ էֆ. առջի օրը Անատօլը Հիսարի իր տանը պարտէզին մէջ ծառ մը կտրելու ատեն, ոտքը սահելով ինկաւ և գլուխը քարի մը գալով ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Ճէմալ էֆ. քիչ ետքը մեռաւ։ Կինը յուսահատութենէն ինքզինքը ծովը նետեց, բայց շուտով ազատեցին։

VIN DE PEPTONE

Ամենէն տկարացած տղաք, արբունքէն անարիւնութեան մատնուած աղջիկներ, հանոյքներէ ընկճուած երիտասարդներ, տարիքէն տպառած ծերեր, առողջութիւն և ոյժ պիտի գտնէք զործածելով Շարոթոյի Բերքոնի գինին որ արտօնուած դեղ մըն է ամէն տարիքի համար, որովհետեւ ամէնէն ուժեղ սնունդականն է։

ԲՈՒՂ—ԲՈՒՂ

Անտոն էֆ. Զարքեան, մասնագէտ Արեւելեան Բուլերու, կը գնէ ամէն տեսակ բուլեր, մասնաւորապէս հին տամական և արեւելեան. Թղթակցութիւն կը խնդրուի գաւառներու հետ. առաջնակարգ յանձնարարութիւնք։ Փոխանակութիւն և Թղթակցութիւն ամէն երկիրներու հետ։

Կալաթա, Տէյիրմեն խան, թիւ 19։
10—10

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ ԴՆԱԼՔ ԿՂԶԻ

Գնալը կղզի հայոց եկեղեցւոյ դէմը, ուրը սենեակով դեղեցիկ տուն մը ծախու է, որոյ առաջին յարկը քարաշէն է իսկ վերջին երկու յարկերը փայտաշէն. ունի ընդարձակ պարտէզ պտղատու ծառերով, ջրամբար մը և հոր, դիմել Արեւելքի Տնօրինութեան։ 47 5—5

ԱԶԳԱՔԻՆ

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ԱՇԸԳԵԱՆԻ

ՄԱՔՐԻԳԻՒՂԷՆ ԲԵՐԱ

Պատրիարքական Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպիսկ. երէկ առաւօտ Մաքրիգիւղ երթալով, ցաւակցական այցելութիւն տուաւ Աշըգեան Սրբազանի քոյրերուն ու քեռորդիներուն, և կնքեց հանգուցեալին թուղթերը և անձնական գոյքերը։

Բերայի աւագերէց Տ. Յովհաննէս Ա. քահանայ Մկրեան և՝ ընկերակցութեամբ Տ. Գրիգոր քահանայի, Մաքրիգիւղ գընաց, հանգուցեալին դագաղը առաջնորդելու համար Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին ուր՝ Պատրիարքական կարգադրութեամբ՝ որոշուած էր կատարել այսօր օծման և յուղարկաւորութեան հանդէսը։

Տ. Եղնիկ եպիսկ. Ալահունի նախագահեց Մաքրիգիւղի եկեղեցիին մէջ կատարուած արարողութեանց (մարմնոյն լուացումը ու զգեստաւորումը)։ Գիւղին Ցունաց վարդապետը, երկու քահանաներու հետ, մեր եկեղեցին գալով, հոգեհանգիստ կատարեց։ Տեղացի ազգայիններու ստուար բազմութիւն մըն ալ երկկոտանի ի վեր երթեւեկեց գիւղին եկեղեցին։ Ժամը 9ին մօտ, դագաղը մեռելակիր կառքով Բերա փոխադրուեցաւ և դրուեցաւ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիի պահարանին մէջ ուր մնաց մինչեւ այս առաւօտ։ Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեան, որ Աշըգեան Սրբազանին մահը հեռագրաւ ծանուցած էր Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքին ի Յոպպէ (ուր իջած է Ն. Սրբազնութիւնը երկու շաբաթ առաջ) երէկ իրիկուն Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին երթալով, աղօթեց Աշըգեան Սրբազանի դագաղին վրայ։ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ևս, ուշ ժամանակ, ի դարձին Պատրիարքարանէ, Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին գնաց այսօրուան արարողութեանց համար պէտք եղած հրահանգները տալու։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Երէկ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, Ս. Պատրիարք Հայրը Պատրիարքարանի մէջ զբաղեցաւ հրաւիրագիրներ ղրկել տալով մայրաքաղաքիս բոլոր եպիսկոպոսներուն, քարոզիչ վարդապետներուն ու աւագերէցներուն՝ ներկայ գտնուելու համար այսօրուան յուղարկաւորութեան։ Նոյնպէս Մահագրեր ղրկել տուաւ, իբրեւ հրաւիրագիր, Վարչական ժողովներու եւ Խորհուրդներու անդամներուն, պետական հայ պաշտօնատարներու, ծանօթ հայ վաճառականներու, ինչպէս նաեւ Հայ Հռոմկականաց և Ցունաց Պատրիարքարաններուն, Հայ Բողոքականաց Ազգապետարանին և Գուլբենկեան Էկզարքարանին։

Ցունաց Պատրիարքական Փոխանորդը, ընկերակցութեամբ Տիմիթրիոս էֆ. Զօլաքիտէսի, երէկ Ազգ. Պատրիարքարան գալով, ի դիմաց Տ. Կոստանդիանոս Ս. Պատրիարքին ցաւակցութիւն յայտնեց մեր Ս. Պատրիարքին, Տ. Խորէն արքեպիսկոպոսի մահուանը առթիւ։

Այսօր Պատրիարքարանի դիւանները մինչեւ կէս օր գոց էին, ամբողջ պաշտօնէութիւնը Բերա գտնուելուն պատճառաւ։

Մայրաքաղաքիս բոլոր թուրք թերթերը ծանուցած են նախկին Պատրիարքին մահը՝ կենսագրական հակիրճ ծանօթութիւններով։ Նոյնպէս ֆրանսերէն եւ յունարէն թերթերը։

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՕԵՐՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Այս առաւօտ կանուխ Ս. Պատրիարք Հայրը Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին գնաց, որուն տաճարին մէջտեղ դրուած է դագաղը հանգուցեալ Աշըգեան Սրբազանին՝ եպիսկոպոսական հանդերձներով գլուխը չաթալթաղ, և դուռերին վրայ խաչ, աւետարան ու գաւազան։ Դէմքը այլայլած չէ, միայն թէ սաստիկ նիհարցած, ծիւրած է և աչքերը խոռոչացած են. ատոնք որ վերջին քանի մը տարիներու մէջ տեսած չէին նախկին Պատրիարքը, կը նշմարէին որ մորուքը բոլորովին ճերմկցած է։

Զորս քահանաներ, ըստ սովորութեան՝ արշալոյսէն սկսեալ, աղօթք կը կարդան դագաղին վրայ որ չրջապատուած է ջահերով։

Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կարգադրութեամբ՝ Ս. Յակոբայ Սրբանոցէն քառասուն սաներ չրջապատած էին դագաղը։

Եկեղեցիին դասը ու տաճարին յատակները յատկացուած են հրաւիրեալներուն. մնացեալ մասը ու գաւիթը ժողովուրդին որ հետզհետէ կը լեցուի, ինչպէս վերնատունը կիներով։ Պատրիարքարանի բարեպաշտները ու ոստիկանութեան գումխէրներ կեցած են եկեղեցւոյ դուռը ու բակին մէջ։

* * *

Ժամը 3ին սկսաւ Պատարագը զոր մատոյց Ս. Պատրիարք Հայրը։

Եպիսկոպոսական դասէն ներկայ էին՝ Տ. Բարթուղիմէոս Զամչեան, Տ. Մեսրոպ Սուքիասեան, Տ. Տիմոթէոս Սափրիչեան, Տ. Գէորգ Երէցեան, Տ. Դարբիէլ Ճէվահիրճեան, Տ. Հմայեակ Դիմաքսեան և Տ. Մկրտիչ Վեհապետեան Սրբազանները։ Կրօն. Ժողովի երկու ատենապետները, Տ. Գրիգորիս Յովհաննէսեան և Տ. Վահրամ Մանկուեի Սրբազանները կը ներկայացնէին այդ Ժողովը։ Նոյնպէս բազմութիւ քարոզիչ վարդապետներ ու քահանաներ։

Աշխարհական դասէն՝ Բաղ. Ժողովի և Տեսուչ Խորհուրդներու անդամները, պետական հայ պաշտօնատարներ, վաճառականներ, մամուլի ներկայացուցիչներ եւայլն։

Ցաղորդաբար եկան նաեւ Բողոքականաց ազգապետ Յակոբ էֆ. Պոյաճեան, Ցունաց Պատրիարքական Փոխանորդը՝ ընկերակցութեամբ Զօլաքիտէս էֆ.ի, Գուլբենկեան Էկզարքարանի ներկայացուցիչը և Ռուսիոյ դեսպանատան կողմէ Թարգման մը։

Ս. Պատրիարք Հայրը, Պատարագի միջոցին, ինք իր ձեռքով կատարեց հանգուցեալին մարմնոյն օծումը, չրջապատուած եպիսկոպոսական դասէն որմէ առաջ խօսեցաւ դամբանականը։

ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆԸ

Որպէս միշտ, այս տեսակ պարագաներու մէջ, արարողութեանց հանդիսաւորութենէն աւելի՝ դամբանականն է որ խորին ուշադրութիւն կը գրաւէ, երբ սրերգախօս եկեղեցական մըն է դայն արտասանողը։

Ս. Պատրիարք Հայրը իր քարոզին բնարան ընտրելով «Համբաւ բարի պատարկ զոսկերս» խօսքը, երեք մասի բաժնեց Տ. Խորէն արքեպիսկ. Աշըգեանի կեանքը, Ա.—Գրական մարդը, Բ.—Եկեղեցական մարդը, Գ. — Ազգային պաշտօնեան։

Նախ և առաջ ի վեր հանեց հանգուցեալին գրական գործունէութիւնը, թուելով անոր երկասիրութիւնները որոնք մինչեւ այսօր կրնան կարդացուիլ, ըսաւ, և չեշտելով սա պարագան, թէ Աշըգեան Սրբազան առաջին եպիսկոպոսն էր որ լրագիրներու աշխատակցեցաւ յօդուածներով. յիշեց Ցոյս կրօնական հանդէսը և հանգուցեալին անոր տուած գործը։

Այս առթիւ խօսեցաւ նաեւ Դպրեվանքին վրայ, որուն հաստատման պատմութիւնն ընելով համառօտիւ, Աշըգեան Սրբազանին՝ իբրեւ նախկին Վանահայր՝ իր Պատրիարքութեան օրով անոր կազմակերպութեան նուիրած աշխատութիւնը ու հոգածութիւնը չեշտեց, զորս շարունակած էր մինչեւ կեանքին վերջին օրերը։

Անցնելով եկեղեցական մարդուն, յիշեցուց հանգուցեալին ատուսուարանական հմտութիւնը ու եկեղեցական ծէսերու և պաշտամունքներու մասին ունեցած նախանձախնդրութիւնը. ինքը՝ ի մանկութենէ՝ դպիր ըլլալով, եկեղեցական աստիճան ստանալէն ետքը մասնագիտօրէն կը հսկէր ամէն փայլ ընծայելու արարողութեանց ու երգեցողութեանց։ «Եկեղեցական որ և է խնդիր չի կար, ըսաւ, որ չփոթեցնէր զինքը և որով չզբաղէր՝ մղուած այն անհուն սէրէն զոր կը տածէր քրիստոնէական սուրբ կրօնքին նկատմամբ։»

Յիշելով նաև Աշըգեան Սրբազանի Արմաշի դպրեվանքին ըրած 500 ոսկի կտակը (զոր ծանուցինք երէկ Արեւելքի մէջ) հաստատեց անոր գոյութիւնը և այս առթիւ դրուատեց հանգուցելոյն այս օրինակելի գործը։

Քարոզին երրորդ մասին անցնելէ առաջ, որ էր՝ հանգուցեալը ներկայացնել իբր ազգային պաշտօնեայ — այսինքն Պատրիարք — Ս. քարոզիչը յայտարարեց թէ ամէնէն փափուկ բանն է՝ երբ Պատրիարք մը Պատրիարքի մը դամբանականը կը լսուի, վանահայր մը՝ վանահօր մը կայլ։

«Կարեւոր պաշտօններու գլուխ գտնուող եկեղեցականներուն գործունէութեան վրայ կարծիք յայտնելու և դատելու համար մարդ պէտք չէ հաւատայ բոլոր այն բաներուն զորս կը լսէ միայն, և անձամբ չէ տեսած ու ստուգած, այլ այն ատեն միայն պէտք է համոզում գոյացընէ, երբ ամէն բան անձամբ տեսնէ եւ դատէ գիտակցօրէն։ Այս գաղափարը ընդլայնելէ ետքը՝ անցնելով ուրիշ տեսակէտի մը, Ս. Պատրիարքը բացատրեց թէ պաշտօնի վրայ գտնուող անձի մը արժանիքը ոչ թէ անոր գործած յաջողութենէն պէտք է դատել, հապա անոր գործերէն և իրրեւ ուղեցոյց ընտրած սկզբունքէն։

Իբր վերջաբան իր քարոզին, որուն մէկ ամփոփումը միայն կը ներկայացնենք մեր ընթերցողներուն, Ս. Պատրիարք Հայրը եզրակացուց. «Աշըգեան Սրբազան՝ իբր գրական մարդ՝ օգտակար եղած է հանրութեան. իբր եկեղեցական՝ բնաւ թերութիւն մը ունեցած չէ. և իբր պաշտօնեայ՝ գիտցած է վարել իր պաշտօնը իր խղճին թելադրութեանց համաձայն և հաւատարմօրէն»։

Դամբանականը վերջացուց հանգիստ մաղթելով հանգուցելոյն հոգւոյն։

* * *

Եկեղեցական արարողութեանց աւարտումէն ետքը, դագաղը՝ զոր քահանաներ իրենց ուսերուն վրայ բարձած կը տանէին՝ հանդիսաւոր թափորով դուրս հանուեցաւ տաճարէն և ճամբայ հանուեցաւ դէպի Թագսիմ, մինչեւ Ս. Յարութիւն եկեղեցիին դուռը, ուրկէ մեռելակիր կառքով կը փոխադրուի Շիշլիի ազգ. գերեզմանատունը։ Թրամուէյներու և կառքերու երթեւեկը դադրած է ոստիկանական կարգադրութեամբ և խուռն բազմութիւն լեցուած է Բերայի չփոտակ ճամբուն երկայնութեամբը, և տուներու պատշգամներն ու պատուհաններն ալ հետաքրքիրներով։

Ս. Պատրիարք Հայրը չմասնակցեցաւ թափորին և եկեղեցիէն ուղղակի իր բնակարանը գնաց։

Թաղման հանդէսին նկարագրութիւնը վաղուան թուով։

* * *

Վաղը օ՛չ Խառն Ժողով պիտի գումարուի և օ՛չ Ուսումն. Խորհուրդ։

Բնաւ թաղմանաց Ս. Եկեղեցւոյն քահանայից պատ. դասուն, Դեր. Տ. Գէորգ եպիսկոպոս Երէցեան հրաւիրուած է Ս. Պատարագ մատուցանել, յառաջիկայ կիրակի, 31 հոկտ. թաղիս Ս. Եկեղեցւոյն մէջ, ի հանգիստ հոգւոց նորոգ վախճանեալ Տ. Արսէն և նորա հօր՝ հոգելոյս Տ. Յովսէփ քահանայից։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Կէտիկ-Փաշայի
Վ. Աստեղադրի Աստեղապետ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ԱՅՃԵԱՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԷՖԷՆԴԻՆԱՆ
Կէտիկ-Փաշա, 27 հոկտ. 99

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

Լոնտոն, 8 Նոյեմ. — Անգլիական լրագրիներուն տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ նոյեմ. 4ին ու 5ին քանի մը կարեւոր հակատամարտներ տեղի ունեցած են Լէյտսմիթի շուրջը։ Թէ՛ Անգլիացիներուն և թէ՛ Պոէրներուն կորուստը խիստ չատ է, սակայն երկու կողմի բանակներուն կացութիւնը փոխուած չերեւար։ Անգլիոյ պատերազմական պաշտօնարանին մէջ ապահովուած են ու համոզուած՝ թէ Հուլայի զօրավարին ունեցած թնդանօթի առաւելութեամբը, Լէյտսմիթ կրնայ տակաւին ամիս մը դիմանալ։ Քիմպըրլիէն ու Մաֆէքինկէն տեղեկութիւն չկայ։

—Լէյտսմիթի լուրերուն պատճառով Լոնտոնի սակարանին մէջ հանքային արժէթուղթերու գիները բարձրացան և հաստատուն կերպով փակուեցան։

ԲՈՅՏԱՄԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԲՈՅՏԱՄ. — Ռուսիոյ Կայսրը ու Կայսրուհին այսօր կէս օրէն մէկ ժամ առաջ հոս հասան և կայարանին մէջ ընդունուեցան Վիլհէլմ Կայսեր կողմէ։ Իրիկունը մտերմական սեղան մը պիտի տրուի, որուն ներկայ պիտի գտնուին Աւկուսթա Վիքթորիա Կայսրուհին, նախարարապետ Հոէնլոէ իշխանը և Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Մուրավիէվ կոմսը։ Զարը ու Զարուհին կէս գիշերէն երկու ժամ առաջ պիտի մեկնին։

ՏՐԻՊՈՅԻՍԻ ԳՈՐԾԸ

ԲԱՐԻԶ. — Երեսփոխան Պ. Քոտէ յատարարեր է թէ ետ կեցած է ներկայացնել ներման այն ծրագիրը զոր պատրաստած էր և որ կը վերաբերէր Տրէյֆիւսի խնդրին առթիւ գործուած յանցանքներուն։ Պ. Քոտէ ետ կենալու որոշումը տուեր է սա պատճառով որ նախարարութիւնը որոշած է թող չի տալ որ Զոլայի դատը նորէն տեսնուի և Մէռսիէ զօրավարին դէմ դատ բացուի։

ՍԵՐԲԻԱ

ՊԵԼԿՐԱՏ. — Ներկայ ելմտական տարեշրջանին հաշիւները փակուեցան՝ երեք միլիոն ֆր. հաստատի յաւելումով։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	23	36
Ամէնէն բարձր գին	»	23	36 1/2
Ամէնէն վար գին	»	23	34
Ռումէլիի Երկթ. գոց.	Ֆր.	112	—
Ամէնէն բարձր գին	»	113	—
Ամէնէն վար գին	»	112	62

ԲԱՑՈՒՄ 28 Հոկտ.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ֆ. Ֆ.	23	38
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	113	—
Օսմանիյէ		412	—
Ռէժի		296	—
Օսմ. Պանքա		13	—
Քէռէտի ծէնէրալ Օթթ.		2	35
Երկրագործական Պանքա		7	—
Ասս. Օթ. Նաւմ է Վալէօռ	Ա. Ո.	3	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	—
Թրամուէյ բաժնեթ.		630	—
» Ժուլիանոս		215	—
» պարտան.	Ֆր.	498	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	293	—
Ֆառատ Ե. Գոլոս	»	482	—
Թրանսվալ	»	69	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	18
Անգլիական ոսկի	»	110	11
Ռոլ Էմբէրիալ	»	26	—
Քրիմիշ	»	52	06
Մէջիտիէ արծաթ	»	167	38
Մէճիտիէ	»	97	—
Ռուպլի Ադգաղրամ	Օ. Ո.	8	60

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	05
» » » չէք	»	109	17
Բարիզ » »	Ֆր.	23	02
» » » չէք	»	23	87
Գէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	61
Վիեննա չէք	Ֆիոր.	10	96 1/4

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 8 Նոյ.

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.) բաց.	Ղրշ.	22	10
) զոց.	»	22	10
» » » Բ.	»	45	40
» » » Գ.	»	26	15
Օսմանիէ	»	413	—
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	113	50
Օսմ. Ռէժի	»	296	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	557	—
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	100	20
Քէռէտի Լիոնէ	»	991	—
Պանք տը Բարի	»	---	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»		
Իտալական Ռանթ	»	93	05
Թրանսվալ	»	72	—
Սպանիական արտարին	»	65	35
Զէք Լոնտոնի վրայ	»	25	220
Դրամագրոյ	»	03	

ՓԵՐԼԻՆ, 8 Նոյ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	112	75
Ռումէլիի երկաթուղի	»	116	40
Անատ. երկթ. պարտատոմս	»	97	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	245

ՎԻԵՆՆԱ, 8 Նոյ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիոր.	56	80
» Լոնտոնի վրայ	»	120	75
Ռումէլիի երկաթուղի	»	56	80
Օսմ. Ռէժի	»	133	—

Տ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՍԱՄՆԱԳՈՅԺ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4ռդ երեսը

ԿԱՑՄԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

28 Հոկտեմբեր 1899

Կ. ՊՈԼԻՍ. — Մանուչատի 773.
Զերմաչափ 11.

Օդը ամպոտ։
Կէս օր. — Ժամը 7.9։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՐՍ

Զերմաչափ	Զրոյէն վար	Զրոյէն վեր
Տրապիզոն	—	13
Սէլանիկ	—	9
Իզմիր	—	8
Հալեպ	—	—
Էնկիւրիւ	—	—
Պրուսա

ԱՄԷՆՈՒՆ ՕԳՏԱԿԱՐ

Ամէն ոք կրնայ իր կեանքը ապահովագրել կամ զաւակներուն օժիտ կամ դրամագլուխ հայթայթել չաբաթական վճարումներով, ակսեալ 2 դահեկանէ, և այս ամէնը առանց բժշկական քննութեան։

Այս տեսակ ապահովագրութիւն գործադրող է

ՊԵՐԼԻՆԻ ՎԻՔԹՈՐԻԱ

կենաց համար և արկածներու դէմ ապահովագրական ընկերութիւնը,

Հիմնեալ արքայական հրամանաւ 1853ին

	Ֆրանկ
Դրամագլուխ և պահեստք	239,189,580
Ապահովագրեալ դրամագլուխ	870,644,476

«ՎԻՔԹՈՐԻԱ. ԱՐԿԱԾ»

Մինչեւ մէկ տարի չաբաթական մէկ ֆրանք վճարելով մարդ ցկեանս կ'ապահովագրուի ընդունելու համար

1. 10,000 ֆր. եթէ մահ պատահի։
2. 15,000 ֆր.ի հատոյթ մը, եթէ խեղութիւն պատահի։
3. 200 օր, 5 ֆր. ամէնօրեայ հատուցումը ծովու կամ երկտիւղոյ, թրամվէյի և թիւնէլի արկածներու հետեւանքով։

Բոլոր Թուրքիոյ համար ընդհանուր ներկայացուցիչ

Յակոբեան խան Թիւ 71 Գալաթիա

Ընդհանուր գործակալութիւն

Յակոբեան Խան 12, 13 Կ. Պոլիս

Կը փնտրուին գործակատար-պաշտօնեաներ:

453 23—39

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

Զրաղումներս ստիպած էին զիս նստոդական կեանք վարել, որուն հետեւանքով ամէն օր կը տառապէի ՊՆԴՈՒԻԹԵՆԷ ու ՊԱՍՈՒՐԻ։ Շարունակ գլուխս կը ցաւէր, աչքերս կը մթննային, ստամոքսս կը խառնուէր և օր մը հանգիստ չունէի. Պասուրէն գոյացած պուչտերը մանաւանդ միշտ կը խլխլային։ Բժշկի մը յանձնարարութեամբ Տէր.Ֆրանսի ԱՌՈՂՋՈՒԹԵՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐը գործածելէս քիչ յետոյ ստամոքսս չոկուեցաւ, գլուխս ցաւերը անցան. պնդութիւնը ատիճանաբար բժշկուեցաւ և ոչ Պասուրէն և ոչ ալ պուչտերէն հետք չմնաց, և հիմայ Տէր. Ֆրանսի առողջութեան դեղանատուն շնորհիւ կատարելապէս առողջ կ'ապրիմ։

Ֆրանսա Սէն Լօռան գաւառին կառավարիչ. ԱԼՖՐԻՏՕ

Վերոյիշեալ դեղահատերը հնմարտապէս միակ դարման են, պնդութեան, պասուրի և անոնցմէ գոյացած ամէն կարգի հիւանդութեանց. կանոնաւորապէս գործածուելով, ստամոքսն ու աղիքները կը զօրացընեն ու մարսողութիւնը կը դիւրացնեն։ Կը ծախսուին Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցները: 479 2—26

ՓԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ

Ոչ-ոփոչ նիշտ անցամ կը բանին Լիվերբուլ և Ամերիկայ միջև

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումբրիա	7718	Պոմնիա	4581
Եդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրմիա	7391	Մարաթոն	2403
Ուրանիա	7268	Աղրա	2393
Թուսկանիա	5587	Սարակոսա	2163
Սէֆիլոնիա	5547	Թարիֆա	2246
Գալլիա	4809	Բալտիրա	2144
Սիթիա	4557	Բրիտանիա	1899
Ալէքսը	2143	Մորոքգո	1855
Քէտամը	1876	Գամբանիա	12954
Շէրպուրկ	1614	Լուբանիա	12950
Գազանիա	4345		

Դիմել առ. ՀՈԼԻ և ՍԻԿԷՐ
Joly et Seager
Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Գալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց: 571

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ՞Ռ Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եանի դարձեալ գոյն յոյլ, հիշ Զբաղուելոյ գլուխ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենատատիկ ցաւած ակառներն ալ ոչնչանալ կը լեցնեն. յաջողիլը և խոխսած միրգատեսը պայմանաւ։

Նորահնար ատամնակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր, և գիմացկուն արհեստական ակառներ կը պատրաստեն, յոր և նման բնականի, գէնի ինսաորոնին ըստ գարդի, ծամողութեան, և ապա ատամնոտիի երաշխաւորեալ։

Բերանի հիւանդութիւնը կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թրմբերացուցիչ գեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց յաւելեալ տանջանքներու։

Ց. Գ. Զմեռները կերեկի օրերն ալ, (Փետ- ին- ի) ինչպէս նաեւ ամեն օր, (Փետ- ին- ին) հիւանդ կընդունին Բերայի գործատեղին։

Գտաքդիւցիք կրնան գիմել իւրանց բնակարանն, Թիւ 1 Խրիստիկ փոց։

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՔԻՐՈՂԱԿԱՆԸ

HUNYADI JANOS

Անմիջական, ապահով եւ դիւրին կերպով կ'ազդէ Տիեզերահռչակ հանքաւ

ՁԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԻՆ

Պահանջելու է հետեւեալ անունը պարունակող պիտակով շիշեր

ANDREAS SAXLEHNER

Կը ծախսուի գլխաւոր դեղավաճառներուն և դեղադործնեբուն քով։

NEVRALGIES Անգամ Ստամոքսի կծկում, Անարիւնութիւն և բոլոր ջղային հիւանդութիւնները մէկ ժամուան մէջ կը բուժուին շնորհիւ Տոքթէօր CRONIERի ՀԱՆԱՊԶԱՏԱՒԱՏԻՆ ԴԵՂԱՏԱՀԱՏՆԵՐՈՒՆ

Տուփը 3 ֆրանք, ճամբու ծախք չառնուիր Paris, դեղարան Robriquet Monnaie փողոց Թիւ 23։ Կը ծախսուի նաև բոլոր դեղարաններու մէջ։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՐ

Ընդհ. Հալի, Կ. Պոլսոյ և Օպիսայի

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանոս	1069	Գոմոս	1497	Ցոզգ	1011	Մալմս	724	Բօգարիս	186
Ալէքթօ	3607	Գոնկոս	2906	Գրօտոնս	1695	Մարէնկս	2273	Մարֆս	1113
Անէէլս	1541	Գոբրոս	895	Հիրս	775	Մարդէլլս	3709	Ծիբիս	1735
Արիսոգռ	2377	Ֆիտս	4811	Հիտալկս	1581	Միբրատս	3557	Սիրվիս	1193
Գասոնս	1832	Ջօմիս	987	Հինտու	3720	Միլս	1087	Սբէրս	1200
Գօրտոիս	1264	Ֆուրս	2383	Հօրաղիս	3600	Մոնդէպէլս	1735	Քասոս	1328
Գրավս	1076	Ֆրաբս	1713	Հաւմպէր	596	Մուրիլլս	2419	Բ. Ուիլսըն	1546
Գրիւնս	841	Ֆինամս	504	Բանս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Գրֆիֆալթ	4431	Խարս	2464	Խտանս	5540	Օհիս	4100	Թուէտս	1470
Դէյրս	1671	Ելտոբատս	1526	Ձիւնս	1086	Ոնթարիս	4036	Թորքիտս	487
Դալիբսս	1387	Իրաղս	1431	Ֆլէսս	1052	Օրլանտս	1535	Ուրպինս	2439
Դամէս	1264	Ֆիտս	954	Ֆոլբինս	2307	Թալէրմս	1687	Վաքս	1914
Գազս	1094	Ֆինլանտ	1828	Ֆօսինս	1703	Ֆոլս	540	Զօլս	1289
Զիրակս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1053	Բիալիս	2229	Վօլֆուլրնս	2396
Միսէրս	1834	Ֆրանչիսքս	4583	Լէքանդս	2272	Բինտա	1662	Եէտս	1350
Գլիս	2697	Գալիէնս	3060	Լիվօրնս	1648	Բալս	1613	Զէրս	1200
Գոլորատս	4235	Գիրանս	1243	Լորէնցս	3151	Բոմէս	1739		

Գլաս շոգենաւը, նաւապետ Ճոնսըն, ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս կ'ըսպասուի նոյ. 9ին։

Մո-բիլիս շոգենաւը, նաւապետ Ճոնսըն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հալ և նոյ. 3ին (Ն. Տ.) պիտի մեկնի ուղղակի Գլիս գալու համար։

Դիմել առ. գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՆՏ ԲՐՕՏ
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Գալաթիա

ԼԱ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

Ամենաճիշ Միջազգային Ընկ.ն Կենաց վրայ ապահովագրութեան

Տնօրէնութիւն յետոյ

Բարիզ 1 և 3 Ը Բէլիթէ փողոց (Գուլվառ մէջ գ'Իդալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան շէնքերն այժմ կը վերաշինուին, որով իր գրասենեակներն առժամապէս փոխադրուած են Նոդռ-Տամ մէջ Վիքտորիա փողոց Թ. 42։

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատասխան գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ ՓԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կը բանի՝ 4,545,160,943 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 320 միլիոն։

1898ին հնչուն դրամով վճարելի շահերն են 14,400,000 ֆր., 1897էն 1,424,000 ֆր. աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000է աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոնց կրպակական Ընկերութիւնն և որոց կը վերաբերին Ընկերութեան բոլոր շահերը։ Եթէ մասնակից է, և կամ ապահովեն չէք, խնամ շահեցեք ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուզեցէք իբրեւ հասութաբեր գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի. նոյնպէս տարեվճարներու ետ աբդուլու ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ.

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ֆ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
ՔՆԷՒ-ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ
Ա. ՋՈՒՀԱՏԵԱՆ
Վայվոտա փողոց Վիքտորիա խան Գալաթիա

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրգ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորքսիա 37 Ապահովագրութեանց հիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՓՈԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ։

Երաշխաւորութեան գումար	121,765,333 ֆր
1898 ի հատոյթք	34,775,462 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	164,172,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ

Գլխաւոր գործակալ Թուրքիոյ համար (ԷՖ ԹԷԼԷ Մ-ԹՕՔՍ)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՈՖՕՐ ԲԷՐԲԷՆ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ

Վենատիկ Սուլթանին Կայսերական Իրատեով

Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 թուական թը

Ծ սէֆէր 1310)

Գործակալ, Գալաթիոյ մէջ Պ. Ալպէր Սիմընս Յակոբեան խան, Վայվոտա փողոց Թիւ 67

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հրդեհի, արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

ԵԿԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ

Կա ՈՒԻՍ ԵՏԷՆ խան, Քարաքէոյ Գալաթիա

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Եէնի ճամի հանդիսը փողոց, Օսմ. Նամակատան դէմը

Դեր-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զաբոխ
Մարբուճճիլար, Զարչիլը խան, Թիւ 21 194

ԼԱՆՔՌԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆ, ՀԱՄԲԱՒԱՅԻՐ ԵՒ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երաշխաւորութեան գումար 147 միլիոն.	1871էն մինչեւ 1897 վճարուած գումար 330 միլիոն։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Պ. Պ. Կոմս Էտմոն Զիչի, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական, Նախագահ
» Ռոմոլքի Հօեսս, Դեր-Նախագահ.
» Ժոզէֆ Հօեսս, Կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական.
» Գոլոմոն Նաքս, » » » »
» Անթուան Բրոքէյ ա'Օսթէն.
Թէոտոր Բոնձէն
Ժան ար Վէնինկ-Ինկէնհայմ
Կառավարութեան Քոմիսէր
Պ. ԺԱՆ ՄԻԼԼ, Կայս. և Թագ. Նախարարական խորհրդական
Ընդհանուր գործակալ. ԼԻՈՆԷԼ ՊՕՆՏԻ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. Բեբա, Թիւնէլի հրապարակը, Սարաքօղլուի տուն։
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ 176

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ

Սկիւտարէն Կամուրջ	Կամուրջէն Սկիւտար	Սկիւտարէն Պէշիկթաշ	Պէշիկթաշէն Սկիւտար
ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
— —	— —	— —	— —
— —	— —	— —	— —
1 —	1 50 Գուզկ.	— —	— —
1 40	2 25	1 —	1 10
2 —	2 50	1 30	1 40
2 35	3 25	2 15	2 30
3 —	3 50	2 50	3 — Գուզկ.
3 35	4 40	3 50	4 —
4 —	5 30 Պէշիկթաշ	4 50	5 —
4 40	6 15 »	5 45	5 42
5 20	7 5 »	6 35	6 27
5 45 Պէշիկթաշ	7 45 »	7 15	7 17
6 35 »	8 20	8 20	7 57
7 15 »	9 —	9 35	8 30
8 —	9 40	10 — Գապթ. Պէշկ.	9 45
8 45	10 15 Գուզկ.	10 45 » »	10 15
9 35	10 40 »	11 25	— —
10 10 Պէշիկ. Գապթ.	11 — »	11 50	11 —
10 30 Գուզկունտուր	11 25 »		11 35
11 55 »	11 50		12 10
11 15 »	12 —		
12 —			

ԿԼԻՐԻ ԳԱԼԱՆ ՄԷՃՈՒՄԻ

Նոր Հրատարակութիւն Պայպլ Հաուզի

Նուէրի յարմար գեղեցիկ գրքոյկ մը։ Հայատառ Թուքերէն Թարգմանութիւն Ամերիկայի մէջ վերջերս հրատարակուած և ժողովրդին կողմէ մեծ ընդունելութիւն գտած գրքոյկի մը։ 64 երեսներէ կը բաղկանայ։ Փառակազմը որ կողքին վրայ ոսկեզօծ պատկեր ունի, կը ծախսուի 4 դահեկանի, իսկ թղթակազմը 60 փարայի։

Կը ծախսուին Պայպլ-Հաուսի գրատան մէջ Ֆինճանճըլար Եօգուշու, Պոլիս։ 173

COMP RUSSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնը

Գշ. 26 7 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 27 8 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։ Հաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բորտ-Սայիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Թրիպ։
Եշ. 28/9 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Երշ. 28,9 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսոն, Օռնտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրեի։
Ուր. 29 10 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։ 58

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլ, Գլասգոյ, Մինկիլանդ և Սկ- Սոգի գիլ- Քանոգ ջգիլնաւոր

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Բամմէս	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէրգիս	2400
Բէյպը	3000	Սայրիս	2250
Գեանոքուս	3000	Գէրա	2250
Տարոս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Սաքրնկ	1500
Մարիսիֆ	2500	[illegible]	1500

Դիմել առ. Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուէթրլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սգրիդ Լիվերբուլ

ՖՐԵՏ. ԼԷՃԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլ և Արբ-Եալլէ գիլ- Քանոգ ջգիլնաւոր

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Վիրգորիան	10500	Ցալմիան	3500
Անմէնիան	10500	Էմիրշիքն	3500
Բէսգրիան	10500	Աբրոժ.ան	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալեքերիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գոլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ջորնիան	8000	Անտալուզիան	2500
Գասդոնիան	8000	Ալգաշիրն	2500
Ֆիրինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ցալէրնիան	3700	Մինեսս	900
Վալոնիան	3700	Օբրոդ	800
Ցալմինիան	3700	Լիսպոն	800
Ցապիան	3500		

Ապրանքի տեսքերէն կը խնդրուի իրենց տպագրեալ այլուր փոխադրելու կամ Պաքիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը դրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ. ԷՏՎԱՐ ԼԱՆՏՈՆԸՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1
Գալաթիա

Արտօնատէր ՁԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (63)

ՍԻՄՕՆ ՊՈՒՊԷ

ՄԱՆՏՐԷՆԻ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

Գ. ՄԱՍ

Բ.

ԵՐԿՈՒ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ

Բեդերսպուրգի ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդը և ուրիշ մէկ երկու աղնուականներ՝ Ռուսիոյ մայրաքաղաքէն մեկնած պահուն լաւագոյն յանձնարարականներ տուած էին իրեն։

Իւրաքանչիւր քաղքի մէջ նոր ծանօթութիւններ կը հաստատէր և կ'օգտուէր անոնցմէ՝ արտակարգ վարպետութեամբ մը։

Եւ այս ճամբորդութիւնները փոխանակ իր դրամը սպառելու, ընդհակառակը կ'աւելցնէին զայն։

Կը յամախէր բոլոր մեծ ակումբները, ու թէև շատ պատուաւորութեամբ կը խաղար, բայց բաղդը բնաւ անոնցմէ չէր երթար իրեն։

Մէկ գիշերուան մէջ, Թօրլօնիա մեծահարուստ ընտանիքին պատկանող անձէ մը 150,000 ֆրանք շահած էր անգամ մը։

Քանի մը օր ետքը, յաջողեցաւ Սէն-Մորիսի և Սէն-Լազարի պատուանշանները ստանալ, ինչպէս նաեւ Սէն-Կրէկուար լը Կռանիին ալ։

Եւ այդ վիճակին մէջ էր, երբ Անգլիա անցաւ՝ ուր մեր պատմած արկածները եկան իր գլխուն։

* * *

Որոշուածին համեմատ, Մահերպի՝ տօն Ռամօնի ներկայացուց երիտասարդ կոմսը։

—Շատ ուրախ եմ, ըսաւ Շիլլիին, զձեզ տեսնելով. կը յուսամ որ դուք ալ մեզմէ կ'ըլլաք։

Տօն Ռամօն միթենկի պէս բան մը կազմակերպելու կ'աշխատէր տարօրինակ մարդու մը հետ որուն Պամպուլա անունը կուտար։

—Ներեցէք, ներեցէք, պատասխանեց Ֆրանսային ժպտելով. կը խոստովանիմ որ բոլորովին չեմ որոշած ձեզի ընկերանալ. աւելի իր հետաքրքիր եկած եմ հոս։

—Հոգ չէ, միշտ բարի է գալուստդիդ։ Ցետոյ աւելցուց Ֆրանսերէն լեզուով.

—Ծիրանապի, էք անանկ չէ՞։

—Այո՛։

—Ձեր Մահերպի բարեկամը անշուշտ յայտնած է ձեզ թէ ինչո՛ւ համար դումարուած ենք այսօր։

—Գրեթէ։

—Ես աւելի մանրամասնօրէն պիտի բացատրեմ ձեզի. մեծ արշաւանք մը պիտի կազմակերպենք։

—Ամենա գիտեմ. միայն թէ, կ'ուզեմ գիտնալ այդ արշաւանքին ի՛նչ նպատակով կազմակերպուիլը։

—Հոս, պարոն կոմս, կարգ մը հետաքրքիր ներ կան ձեզի պէս. անոնց ու ձեզի համար քիչ մը ետքը պիտի բացատրեմ թէ ինչո՛ւ կը կազմակերպուի այս արշաւանքը։

—Պղտիկ բանախօսութիւն մը պիտի ընէք ուրեմն։

—Այո, սա բացառութեամբ որ, ամէն մարդ ազատ պիտի ըլլայ դիս ընդմիջելու և ես ալ պարտաւոր պիտի ըլլամ պատասխանելու բոլոր այն հարցումներուն՝ որոնք ինձի պիտի ուղղուին։ Անշուշտ անգլիերէն կրնաք հասկնալ ու խօսիլ...

—Անկատար կերպով. բայց վերջապէս Մահերպի բարեկամս կ'օգնէ ինծի։

Տօն Ռամօն և Օրթիվալ նորէն իրարու ձեռք թօթուեցին։

Ցետոյ, Շիլլիին ձայնը բարձրացնելով ծանոյց թէ խօսք պիտի առնէր՝ արշաւանքին նպատակը բացատրելու համար։

Խոր լռութիւն մը տիրեց խմբոյն սրահին մէջ, որուն կեդրոնը գտնուող սեղանի մը գլուխը անցաւ տօն Ռամօն։

Սեղանին վրայ քանի մը հատ աշխարհագրական քարտէզներ միայն կային։

Եւ անմիջապէս սկսաւ խօսիլ։

Նախ կարճ ու որոշ կերպով ընդլայնեց այն ծրագիրը՝ զոր նախորդ օրը համառօտակի պարզած էր Ճոն Մահէրպիի։

Խօսեցաւ Շիլլի նախկին քաղաքակրթութեան մնացորդներուն ու Վալթինհարուրի աւերակներուն վրայ և բոլոր այդ գաղտնիքները իրեն յայտնող մարդուն անունը տալէ ետքը, բացատրեց թէ ինչո՛ւ ինք հաւատ ընծայած էր հայր Պարպանեարոյի ըսածներուն։

Տօն Ռամօնի հարստասանութիւնը անդիմադրելի բան մը ունէր իր մէջ։

Քանի մը ունկնդիրներ՝ որոնց մէջ էր նաեւ Օրթիվալի կոմսը, իր պատմութիւնը լսելով թէեւ ժպտիլ սկսած էին նախ, բայց տակաւ լրջօրէն հետեւած էին անոր։

Կատարուելիք գործը անկարելի չէր երեւար, ու նոյն իսկ հաճոյք մըն ալ էր դլուխ հանել այդ տեսակ ճամբորդութիւն մը։

—Պարոննե՛ր, շարունակեց տօն Ռամօն, կը կարծեմ որ դէմս ունիմ յանդուգն, խիզախ ու քաջ մարդիկ, որոնք զգուած կեանքի ապտտութիւններէն, ուզեն ինքզինքնին ենթարկել ասանկ շահաւոր, բայց միեւնոյն ատեն ալ արհաւրոտ ճամբորդութեան մը վտանգներուն։

«Զեմ ծածկեր ձեզմէ թէ դժուարութիւններ չկան։ Ես այդ ճամբորդութեան յատակագիծը պիտի ցուցնեմ ձեզի, որպէս զի առաջուց գիտցած ըլլաք ամէն բան։ Նախ ահաւասիկ այն ճամբան՝ ուրկէ պիտի յառաջանանք։

Եւ տօն Ռամօն, բոլոր ներկաներուն ցուցնել սկսաւ պղտիկ քարտէսներ։

Ցուցուց այն ճամբան՝ զոր ձեռք պիտի առնէին, և ամէն մարդ բերանաբաց հետեւեցաւ իր գծած ուղղութեանը։

—Պէտք է որ, շարունակեց տօն Ռամօն, նախապէս անցնինք անհուն մարգագետիններէ. յետոյ պիտի նաւարկենք վտանգաւոր գետէ մը ու պիտի մտնենք անտառ մը՝ ուրկէ անկարելի է առաջանալ առանց տապարը ձեռքէն ձգելու։ Սմբողջ այդ ճամբորդութեան միջոցին պիտի ենթարկուինք հազարումէկ վտանգներու, պիտի հանդիպինք վայրի գազաններու, թունաւոր օձերու, մահատու միջատներու և ճամբու անտանելի դժուարութեանց։ Հողը անգամ մեզի դէմ պիտի ելլէ այդ կողմերը։ Անանկ տեղեր՝ որոնք հաստատուն կը կարծուին, յանկարծ կը վրնն, իրենց հետ տանելով ինչ որ գտնուի վրանին։

«Երբոր հասնինք այն տեղը՝ որ քարտէսին վրայ կարմիր խաչով մը նշանակուած է, մօտեցած պիտի ըլլանք մեր նպատակին։ Մեր առջեւ պիտի տարածուի ահագին լեռնաշղթայ մը։ Երկիրը պիտի գեղեցկանայ յանկարծ, կլիման պիտի քաղցրանայ. բայց այն ատեն ալ բնիկներն են որ իրը վտանգ պիտի գտնենք մեր առջեւ։

«Այն հնդիկները՝ որոնք Շիլլի այս մասին մէջ կը բնակին, մասնաւոր ցեղի մը կը պատկանին։ «Գուլիկրաթ» կը կոչուին անոնք։ Հպայ մարդիկ են, սոսկալի կերպարանքով և ահագին ու սուր ակռաներով։

«Կարմիր կը ներկեն ամէնքն ալ իրենց մորթերը և զինուած են նետերով ու մահակներով։ Սոսկալի ըլլալու ատիճան վայրագ են ու ոչնչք եղած ատեն մարդ ուտելէ ալ չեն քաշուիր։ Եւ այս ահռելի արարածներն են, զորս հայր Պարպանէրօ կ'ուզէր քրիստոնէութեան դարձնել։ Թերեւս ոչնչք պիտի ունենանք անոնց հետ կռուելու. թէեւ սա ալ կայ որ հազարակ իրենց վայրենութեան, տակը կողմեր ունին միտ և կարելի է զանոնք հաշտեցնել մեզի հետ, կարգ մը միջոցներով։

«Այս պատճառաւ, մեր առաջին գործը պիտի ըլլայ հանկնալ Գուլիկրաթներուն տակը կողմը և եթէ կարելի ըլլայ, գերաւել անոնց բարեկամութիւնը։ Եթէ երբեք խաղաղութեամբ չկրնանք այս գործը ի գլուխ հանել, այն ատեն կը պարտաւորուինք զէնքի դիմելու։

(Շարունակելի)